
Kaderbrief 2025-2028

Inhoudsopgave

| | |
|--|----|
| 1. Inleiding en Samenvatting | 3 |
| 2. Trends en ontwikkelingen | 4 |
| 3. Begrotingsbeleid..... | 6 |
| 4. Invulling bezuinigingstaakstellingen | 10 |
| 5. Geactualiseerde meerjarenraming 2025-2028 | 17 |
| 6. Tweede begrotingswijziging 2024..... | 29 |
| Bijlage 1 : Macro economische ontwikkelingen | 31 |

1. Inleiding en Samenvatting

De kaderbrief is de start van de jaarlijkse begrotingscyclus. Deze kaderbrief schetst onze visie op de financiële ontwikkelingen. Aan de hand van deze visie vraagt het college aan Provinciale Staten (PS) de financiële kaders vast te stellen voor de komende begroting 2025 en meerjarenraming 2025-2028. Daarmee is de kaderbrief het moment waarop we de keuzes maken hoe we het meerjarig financieel beeld sluitend houden.

In deze kaderbrief beschrijven we bij de trends en ontwikkelingen de context waarbinnen de besluitvorming over deze kaderbrief plaatsvindt. Circa een jaar na het aantreden van het huidige college en de start van de uitvoering van het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit' wordt deze context vooral gekenmerkt door de onzekerheden vanuit het Rijk over lopende trajecten en eerdere afspraken met het Rijk door de op het moment van schrijven van deze kaderbrief nog lopende kabinetsformatie. Door het vervroegd uitbrengen van de Voorjaarsnota door het Rijk kunnen de voorstellen hierin met betrekking tot de provinciale financiën worden meegenomen in deze kaderbrief. In het hoofdstuk begrotingsbeleid gaan we naast de standaard aspecten van ons begrotingsbeleid dan ook nader in op de impact van de voorstellen in de voorjaarsnota inzake het provinciefonds en de belastingmaatregelen voor elektrische en hybride voertuigen op de provinciale begroting.

Een specifieke opdracht vanuit uw Staten aan het college voor deze kaderbrief vanuit de vorige begroting betreft de invulling van een taakstelling van € 40 mln. op de reserves en de taakstelling van € 3,5 mln. op de structurele uitgaven. In het hoofdstuk 'invulling bezuinigingstaakstellingen' doen wij een voorstel voor de invulling van deze taakstellingen. Hierbij kiezen wij voor een invulling met minimale consequenties voor het voorzieningenniveau. Wij doen dit door reserves aan te spreken die gekoppeld zijn aan doelen waar reeds structurele middelen voor beschikbaar zijn gesteld in het coalitieakkoord en de begroting 2024. Omdat deze doelen reeds voorzien zijn van structurele dekking in de begroting is het aanhouden van de reserves overbodig geworden. De structurele taakstelling vullen we in aan de hand van een aantal besparingsopties met minimale consequenties voor onze inwoners en samenwerkingspartners.

De financiële consequenties van bovenstaande zijn inzichtelijk gemaakt, uitgewerkt en toegelicht in het hoofdstuk 'geactualiseerde meerjarenraming 2025-2028'. Hierin doen wij ook een aantal voorstellen die op basis van het bestaande provinciaal beleid als onvermijdelijk en onafwendbaar kunnen worden beschouwd. Zo worden extra middelen beschikbaar gesteld voor

- Cofinanciering gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB-NSP_)
- Vervanging en onderhoud zwemwaterborden
- Natuurbeheer
- Openbaar vervoer
- Verkeersveiligheid
- Biodiversiteit langs provinciale infrastructuur
- Tata steel
- Onvoorzien tegenvallers

Het totaalsaldo van deze kaderbrief laat een structureel sluitend beeld zijn waarbij incidenteel op basis van de huidige verwachtingen enige ruimte is. Wij gaan hier bewust terughoudend mee om in deze kaderbrief gezien de vele onzekerheden die ook in de verschillende hoofdstukken worden beschreven.

2. Trends en ontwikkelingen

Een klein jaar geleden is ons college van start gegaan. Met het coalitieakkoord Verbindend Vooruit! ligt er een goede basis om met elkaar aan de slag te gaan. In samenwerking met de inwoners en onze partners willen we van Noord-Holland een nog mooiere provincie maken. Een leefbare en economisch krachtige provincie voor alle Noord-Hollanders.

Inmiddels komen wij met de verschillende opgaven uit ons coalitieakkoord van de kant af. Daarbij is het wel zaak om realistisch te zijn. Als middenbestuur is de provincie bij de uitvoering van beleid immers sterk afhankelijk van het Rijk en gemeenten. De val van het kabinet vorig jaar zomer en de voortdurende formatie zorgen voor aanhoudende onzekerheid en onduidelijkheid over lopende trajecten en eerdere afspraken met het Rijk. Daar komt bij dat een nieuw kabinet mogelijk een andere inhoudelijke focus zal hebben dan het voorgaande. Dat kan leiden tot meer aandacht voor thema's als leefbaarheid en bestaanszekerheid. Hetgeen weer ten koste kan gaan van inzet en middelen voor onder meer klimaat en landelijk gebied. Bovendien lijkt het er sterk op dat de financiële handelingsruimte van de rijksoverheid beperkt is¹.

In dat licht kijken wij dan ook naar de plannen die het demissionaire kabinet half april jl. presenteerde in de concept-Voorjaarsnota 2024 (hierna: VJN). Op verzoek van de formerende partijen is de VJN eerder dan normaal opgesteld, waardoor wij – anders dan voorgaande jaren – in de gelegenheid zijn om deze ook te betrekken bij onze Kaderbrief. Hierbij geldt wel de kanttekening dat de VJN is opgesteld door het demissionaire kabinet en dat hier nog besluitvorming door de tweede kamer over moet plaatsvinden. Gelet op de gewijzigde stemverhoudingen en de nog lopende formatie is de kans dat de tweede kamer nog wijzigingen zal doorvoeren in de voorjaarsnota groter dan gebruikelijk.

De VJN bevat meerdere plannen die van invloed zijn op de provinciale financiën. Het gaat om het definitief schrappen van de oploop van de opschalingskorting op het provincie- en gemeentefonds en het eerder invoeren van de zogeheten “BBP-systematiek”² als normeringssystematiek voor het provincie- en gemeentefonds. Ook wordt een compensatie van de inkomstenderving motorrijtuigenbelasting in de periode 2026-2030 voorgesteld vanwege een tariefkorting voor elektrische auto's. Deze voorstellen pakken per saldo gunstig uit voor onze provincie. Gelet op de hierboven genoemde onzekerheid over de VJN zijn we terughoudend met het direct inzetten van deze meevallers in deze kaderbrief.

Als middenbestuur zijn de ontwikkelingen in het lokale bestuur voor ons van minstens zo groot belang als de bewegingen van rijkszijde. Voor het realiseren van de grote transities zijn gemeenten immers een onmisbare schakel. Daarbij zien we dat steeds meer gemeenten te kampen hebben met afnemende uitvoeringskracht en financiële problemen. Wij bieden gemeenten ondersteuning, teneinde ook de eigen ambities te kunnen realiseren. Ook zullen we bij het Rijk blijven pleiten voor een duurzame oplossing voor het ‘ravijnjaar’ 2026 voor de gemeenten en provincies. In de voornoemde VJN worden voorstellen gedaan die het tekort voor gemeenten en provincies slechts ten dele dempen.

Een andere ontwikkeling die van niet te onderschatten relevantie is voor ons, is de kant die het opgaat in Brussel. In juni vinden de verkiezingen plaats voor het Europees Parlement. Vooruitlopend daarop is veel in beweging. Eerder gedane voorstellen van de Europese Commissie worden niet doorgezet of teruggetrokken. Zo blijft de vraag wat er gaat gebeuren met de Europese Natuurherstelwet voorlopig onbeantwoord. Ook dit zorgt voor onduidelijkheid. Voor Nederland, maar zeker ook voor de provincies.

¹ De Studiegroep Begrotingsruimte wijst op de noodzaak van een koerscorrectie ten aanzien van de overheidsfinanciën

² Provincies en gemeenten worden voor het grootste deel gefinancierd uit het provincie- en gemeentefonds. Het accres (de jaarlijkse groei) van het provinciefonds beweegt tot nu toe mee met de rijksuitgaven, de trap-op/trap-af normerings-systematiek. Het Rijk zal nu vervroegd (van 2027 naar 2024) de accresontwikkeling van het provincie- en gemeentefonds koppelen aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP). Met deze BBP-systematiek wordt meer stabiliteit in de groei van het provincie- en gemeentefonds verwacht, omdat het gebaseerd is op een 8-jaars historisch gemiddelde groei (volumedeel van het BBP). Jaarlijks blijven de fondsen daarnaast meebewegen met de inflatie (prijsdeel van het BBP)

Deze ontwikkelingen zijn niet per se goed voor het vertrouwen van de samenleving in politiek en overheid. Vanzelfsprekend kunnen wij dit gemis aan vertrouwen niet in ons eentje verhelpen. We zijn niet in staat om aan alle knoppen te draaien waar onze partners soms om vragen. Maar we werken er wel aan om het vertrouwen van de Noord-Hollandse bevolking in de provinciale overheid te versterken. Onder andere door meer ruimte te bieden voor betrokkenheid en participatie van inwoners bij het werk van de provincie.

Wij blijven werk maken van de verschillende provinciale opgaven. In verbinding met gemeenten, waterschappen en andere partners. En met het Rijk, daar waar het moet en kan. We kunnen het ons simpelweg niet veroorloven om een pas op de plaats te maken. Of het nu de woningbouw, de energietransitie of de ontwikkelingen in het landelijk gebied zijn, we moeten meters blijven maken. Onze inwoners verwachten niet anders.

3. Begrotingsbeleid

3.1 Kaders voor de begroting 2025

In deze eerste kaderbrief van het huidige college, na de publicatie van het coalitieakkoord 'verbindend vooruit!' op 6 juli 2023, ligt de focus op financiële bijstellingen die nodig zijn voor het uitvoeren van onze kerntaken en de ambities uit dit coalitieakkoord. Inhoudelijk blijven de programma's en de beleidsdoelen zoals geformuleerd in de begroting dan ook ongewijzigd ten opzichte van die in 2024. Gelet op de in hoofdstuk twee genoemde ontwikkelingen en de financiële onzekerheid die dat met zich meebrengt zijn we bij het opstellen van deze kaderbrief terughoudend geweest met het doen van nieuwe inhoudelijke voorstellen. Wij geven in deze kaderbrief invulling aan de bezuinigingsopdracht die vanuit het coalitieakkoord is opgenomen in de begroting om structureel € 3,5 mln. aan bezuinigingen te realiseren en om incideenteel voor € 40 mln. binnen de reserves om te buigen vanuit de bestaande bestemmingsreserves om deze middelen in te kunnen zetten voor de nieuwe ambities uit het coalitieakkoord. Dit doen wij in de vorm van een concreet voorstel (zie hoofdstuk 5) dat op basis van uw besluit over deze kaderbrief verwerkt zal worden in de begroting 2025.

Er is al lange tijd onduidelijkheid over de ontwikkelingen van het accres, de systematiek van het provinciefonds en het rijksbeleid met betrekking tot de (gedeeltelijke) vrijstelling van Motorrijtuigenbelasting voor PHEV- en elektrische auto's. Het voorstel van de ministerraad in de vorm van een aantal concrete keuzes van het Rijk in de Voorjaarsnota zet onze provinciale financiën vlak voor het uitbrengen van deze kaderbrief in een ander daglicht. De voorgestelde keuzes in de voorjaarsnota geven ons een perspectief waarin er structureel meer financiële ruimte ontstaat in de begroting. We hebben in deze kaderbrief de gevolgen van de voorjaarsnota dan ook doorvertaald naar de effecten op de provinciale begroting. Hierbij geldt wel de kanttekening dat allerm minst zeker is dat de voorstellen in deze voorjaarsnota, gezien de nog lopende formatie, ook worden overgenomen door de Tweede Kamer. Dit is voor ons ook reden om terughoudend om te gaan met het vertalen van deze extra provinciale inkomsten in concrete maatregelen. Wij zullen de ontwikkelingen rondom de voorjaarsnota in aanloop naar de begroting 2025 nauwlettend volgen.

Toevoegen Klimaatparagraaf

Op basis van de beschreven aanpak in onze brief over de Noord-Hollandse klimaataanpak is het voorstel om aan de huidige standaard paragrafen in de begroting de klimaatparagraaf toe te voegen als standaard onderdeel van de begroting. Het integreren van een klimaatparagraaf in de begroting sluit naadloos aan bij de bestaande begrotingssystematiek, waarin de Brede Basismonitor inclusief klimaatindicatoren al een rol speelt in Noord-Holland. De focus van deze klimaatparagraaf ligt op klimaatmitigatie en het realiseren van provinciale ambities voor broeikasgas reductie. Om de voortgang te waarborgen, wordt er elke twee jaar gerapporteerd over de kwantitatieve status en worden eventuele herijkingen uitgevoerd. Bovendien wordt er elke vier jaar een externe evaluatie van de inspanningen uitgevoerd. Waar mogelijk wordt er aangesloten bij zowel de mid- als end-term-evaluaties en de begrotingscyclus.

We stellen voor om ons te richten op de ontwikkeling van een effectief monitoring- en sturingsmechanisme, zodat we kunnen bijsturen waar nodig. De klimaatbeleidscyclus dient hierbij als een instrument om de belangen van de klimaatuitdaging beter te integreren in de provinciale planning en control cyclus. We stellen voor om, net als Utrecht, te werken met een groei-model dat deel uitmaakt van de Noord-Hollandse Klimaataanpak (het Klimaatplan wordt op dit moment geactualiseerd). Jaarlijks zal de klimaatparagraaf of -rapportage worden beoordeeld en verder ontwikkeld.

3.2 Robuust begrotingsbeleid

Het college van GS staat voor een gedegen, robuust financieel beleid. Het hebben van een sluitende begroting en meerjarenraming is dan ook een belangrijke doelstelling. Daartoe zijn de volgende algemene uitgangspunten toegepast voor de financiële opzet van deze kaderbrief:

- duurzaam structureel en reëel evenwicht;
- geen belastingverhoging;
- alleen noodzakelijke indexering van budgetten;
- nieuw beleid alleen in overeenstemming met de beschikbare middelen.

Zoals in hoofdstuk 2 'Trends en ontwikkelingen' al is aangestipt, zorgt de val van het kabinet in de vorige zomer voor aanhoudende onzekerheid en onduidelijkheid over lopende trajecten en eerdere afspraken met het Rijk. Daarnaast stelde de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) in 2021 al dat de bestuurlijke en financiële verhoudingen tussen Rijk en overheden uit balans zijn. Met andere woorden taken, verantwoordelijkheden en bekostiging sluiten steeds slechter op elkaar aan. Eén van de onzekerheden hierbij is het feit dat op dit moment nog geen overeenstemming is bereikt over de nieuwe financieringssystematiek van het Rijk.

Naast het hierboven genoemde spelen op het moment van schrijven van deze kaderbrief nog een aantal andere onzekerheden:

- Raming opbrengst opcenten (zie hiervoor ook onderdeel C.2 van hoofdstuk 6 in deze kaderbrief): het gaat hierbij om de vraag hoe het afschaffen van de vrijstelling van elektrische auto's en PHEV's eruit gaat zien. In het huidige rijksbeleid zou 2025 een overgangsjaar zijn en zouden vanaf 2026 zowel de elektrische voertuigen als de hybride voertuigen 100% belast worden. Echter, tijdens het schrijven van deze kaderbrief is uit de voorjaarsnota 2024 gebleken dat alleen hybride auto's vanaf 2025 100% belast gaan worden. Voor elektrische auto's geldt een tarief van 70% voor de jaren 2026 tot en met 2030. In deze jaren compenseert het Rijk de provincies voor de derving van de inkomsten. Vanaf 2031 betalen ook elektrische auto's het 100% tarief. Zoals in hoofdstuk 2 al is aangegeven zijn dit plannen van een demissionair kabinet. Het is nog onzeker of de gepresenteerde plannen ook als zodanig uiteindelijk geïmplementeerd worden.
- Nieuw verdeelmodel provinciefonds: op dit moment is nog geen overeenstemming bereikt tussen Rijk en provincies over het nieuw te hanteren verdeelmodel van het provinciefonds. Oorspronkelijk zou dat vanaf 2025 gebruikt moeten gaan worden. In deze kaderbrief is het provinciefonds daarom nog op basis van het huidige verdeelmodel (en de huidige verdeelmaatstaven) berekend. Wel is alvast rekening gehouden met de nieuwe wijze van berekenen van het accres (zie hiervoor onderdeel B.1 van hoofdstuk 6 in deze kaderbrief). Het mogelijke financiële effect (positief of negatief) van het nieuwe verdeelmodel is niet meegenomen in deze kaderbrief.

Bovengenoemde onzekerheden kunnen van invloed zijn op de genoemde vier algemene uitgangspunten aan het begin van deze paragraaf. Om voorbereid te zijn op mogelijke toekomstige tegenvallers is in deze kaderbrief daarom een post onvoorzien opgenomen die moet zorgen dat mogelijke toekomstige tegenvallers (deels) opgevangen kunnen worden (zie hiervoor onderdeel AA in hoofdstuk 6).

In de hierna volgende paragrafen worden de algemene uitgangspunten nader toegelicht.

3.2.1 Duurzaam structureel en reëel evenwicht

Ons college staat voor een begroting die duurzaam structureel en reëel in evenwicht is. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.

Om dit evenwicht te waarborgen en duurzaam te behouden hanteren wij de volgende begrotingsregels:

- een reëel sluitende begroting voor het begrotingsjaar en een reëel sluitende meerjarenraming;
- de risico's die de provincie loopt staan in verhouding tot het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit;
- realistisch geraamde uitgaven en inkomsten, met een onderscheid tussen incidentele en structurele lasten en baten.

Voor de houdbaarheid van de provinciale financiële positie is het belangrijk om op langere termijn een structureel sluitende begroting te houden, waarin incidentele dekkingsmiddelen geen bepalende factor zijn, maar naar beschikbaarheid gebruikt worden voor incidenteel beleid.

Het uitgangspunt 'Duurzaam structureel en reëel evenwicht' is in overeenstemming met de provinciewet en het toetsingscriterium van het ministerie van BZK. Wij stellen Provinciale Staten voor met de overige uitgangspunten in te stemmen.

3.2.2 Opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Het maximumpercentage opcenten dat wij mogen heffen is per 1 januari 2024 verhoogd van 125,8 in 2023 naar 138,3 in 2024. Met het huidige niveau van de opcenten (77,4) komt de onbenutte belastingcapaciteit voor 2024 uit op € 216,8 miljoen (in 2023 € 194,4 miljoen). Dit biedt een theoretische ruimte om de structurele inkomsten van de provincie te verhogen en daarmee eventueel dreigende begrotingstekorten te dichten. In deze Kaderbrief zijn wij uitgegaan van een ongewijzigd opcententarief in de komende jaren. Ook wordt het opcententarief niet geïndexeerd.

Het tarief in Noord-Holland is op dit moment het laagste in Nederland. De tabel hieronder geeft de gehanteerde opcentenpercentages weer van de afgelopen jaren (van hoog naar laag):

Tabel 3.1 - Overzicht tarief opcenten per provincie en wettelijk maximum tarief

| Provincie | 2022 | 2023 | 2024 |
|----------------------|--------------|--------------|--------------|
| Zuid-Holland | 91,8 | 95,7 | 98,7 |
| Gelderland | 90,6 | 93,0 | 97,9 |
| Groningen | 94,5 | 95,7 | 95,7 |
| Drenthe | 92,0 | 92,0 | 92,0 |
| Friesland | 87,0 | 87,0 | 89,6 |
| Zeeland | 82,3 | 82,3 | 84,4 |
| Limburg | 79,1 | 80,6 | 83,1 |
| Flevoland | 82,2 | 82,2 | 83,0 |
| Noord-Brabant | 79,6 | 80,8 | 82,8 |
| Overijssel | 79,9 | 79,9 | 82,2 |
| Utrecht | 77,5 | 79,4 | 81,9 |
| Noord Holland | 67,9 | 67,9 | 77,4 |
| Gemiddeld | 83,7 | 84,7 | 87,4 |
| Maximumtarief | 118,4 | 125,8 | 138,3 |

3.2.3 Toepassen van indexering op provinciale budgetten

Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen, wordt door de provincie indexering toegepast. Via een stelpost in de begroting worden de hiervoor benodigde budgetten gereserveerd. Voor het realiseren van deze indexeringen wordt de stelpost prijscompensatie bij deze kaderbrief opgehoogd.

3.3 Beleidsregels stortingen en onttrekkingen reserves

De provincie Noord-Holland beschikt over verschillende reserves die gezamenlijk een aanzienlijk vermogen omvatten. Het is van belang dat op deze reserves een goede monitoring plaatsvindt en dat er duidelijke en transparante spelregels zijn, zodat het beschikbare vermogen optimaal kan worden aangewend. Wij hanteren daarom de volgende beleidsregels voor stortingen in en onttrekkingen aan reserves.

Storting in reserves:

In de jaarrekening doen wij toevoegingen aan een reserve tot het bedrag dat via de begroting, of begrotingswijzigingen door PS gedurende het begrotingsjaar, is geaccordeerd. Daarnaast storten wij bij de jaarrekening de nog niet geraamde bijdragen van derden voor projecten in de reserve waaruit de dekking van het project plaatsvindt.

Onttrekking aan reserves:

In de jaarrekening verwerken wij de onttrekkingen aan de reserve ter dekking van een project tot maximaal het bedrag dat voor dat project door PS beschikbaar is gesteld, en nooit hoger dan de maximaal te dekken lasten voor deze bestemming in het boekjaar. Daarbij wijken wij alleen af van de begrote jaarschijf als de totale meerjarige begrote lasten van het geaccordeerde project niet wijzigen. Uiteraard blijft het college van GS in de jaarrekening verantwoording afleggen over de verschillen tussen de begrote en werkelijke baten, lasten, stortingen en onttrekkingen.

4. Invulling bezuinigingstaakstellingen

In het coalitieakkoord ‘verbindend vooruit!’ zijn een tweetal nader in te vullen bezuinigingstaakstellingen afgesproken. Een taakstelling op de bestemmingsreserves van € 40 mln. en een structurele taakstelling van € 3,5 mln. Wij zien dat de structurele bekostiging van onze structurele taken ondanks enkele meevallers in de Voorjaarsnota van het Rijk nog steeds onder druk staat. Om meerjarig tot een sluitend financieel kader te komen stellen wij daarom voor om op basis van de geïnventariseerde besparingsmogelijkheden een totaalpakket aan maatregelen van in totaal circa € 8 mln. aan structurele besparingen door te voeren in de begroting. Voor de incidentele taakstelling stellen wij voor om, gelet op de inhoudelijke onderbouwing van deze taakstelling, een bedrag van € 38,2 mln. vanuit de bestemmingsreserves vrij te spelen. In dit hoofdstuk lichten wij de voorgestelde invulling van deze taakstellingen nader toe.

4.1 Opgave bezuinigingstaakstellingen

In het coalitieakkoord ‘verbindend vooruit!’ is afgesproken om € 136.1 mln. aan incidentele middelen beschikbaar te stellen voor:

- Wonen en Ruimtelijke ontwikkeling (€ 79,5 mln.)
- Mobiliteit (€ 17,6 mln.)
- Natuur en landelijk gebied (€ 35 mln.)
- Leefbaarheid en cultuur (€ 4 mln.)

Voor de dekking van deze ambities uit het coalitieakkoord is € 96,1 mln. reeds beschikbaar in de begroting. Deze uitgaven zijn, conform de afspraken hierover in coalitieakkoord, gedekt vanuit:

- het restant van de reserve ‘economisch herstel en duurzaamheid’ (€ 53 mln.)
- Een deel van het rekeningresultaat over boekjaar 2023 dat was voorzien bij het opstellen van het coalitieakkoord (€ 14 mln.)
- Het begrotingssaldo voor de jaren 2024 en 2025 waarbinnen in het bestaande financiële kader rekening is gehouden met toevoegingen aan de reserve coalitieakkoord van € 14,9 mln. in 2024 en € 14,2 mln. in 2025. In totaal is hiermee € 29,1 mln. van deze incidentele uitgaven gedekt binnen de begroting 2024 en de meerjarenraming.

Voor de overige € 40 mln. is een taakstelling opgenomen om dit bedrag eenmalig vrij te maken binnen de bestaande reserves van de provincie. In deze kaderbrief doen wij uw Staten een voorstel voor de invulling van deze taakstelling.

Daarnaast is in het coalitieakkoord ‘verbindend vooruit!’ afgesproken om een structurele bezuinigingstaakstelling op te nemen van € 3,5 mln. structureel vanaf 2025. Voor 2024 is een taakstelling opgenomen van € 0,5 mln.

Tabel 4.1 - Totaaloverzicht in te vullen taakstellingen (Bedragen x € 1.000,-, Min is voordelig)

| Bedragen x € 1.000 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | Struct. |
|-----------------------------------|--------|-------|-------|-------|---------|
| Taakstelling structurele middelen | 500 | 3.500 | 3.500 | 3.500 | 3.500 |
| Taakstelling bestemmingsreserves | 40.000 | | | | |

4.2 Uitgangspunten taakstelling bestemmingsreserves

In deze paragraaf lichten we nader toe hoe het voorstel voor de invulling van de taakstelling bestemmingsreserves tot stand is gekomen.

Structureel komt in plaats van incidenteel als leidend principe

Veel van de huidige bestemmingsreserves zijn in de afgelopen jaren gevormd als financieel instrument om uitvoering te geven aan nieuwe beleid. Vaak is een bestemmingsreserve een goed financieel instrument om nieuw beleid te dekken. Nieuw beleid begint immers vaak als een

incidentele impuls en het is nog onzeker in welke jaarschijf geplande uitgaven exact tot realisatie komen. Naarmate nieuw beleid verder wordt doorontwikkeld vertaalt de initiële financiële impuls zich tot een structureel programma met steeds meer vaste en meer voorspelbare uitgaven en meerjarige regelingen. Uitgaven worden hierdoor beter te plannen over de jaarschijven.

Vanuit het coalitieakkoord ‘Verbindend Vooruit!’ is dan ook voor een aantal opgaven gekozen om beleid dat al enige jaren incidenteel is gedekt binnen de begroting via de reserves nu structureel te dekken en te borgen in de begroting. Zo is voor de volgende thema’s waar in eerdere begrotingen nog enkel incidentele middelen voor waren geraamd in de begroting nu structureel budget beschikbaar gesteld:

- Gezonde leefomgeving
- Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen
- Landbouw, voedselvisie en eiwittransitie
- Actieprogramma Klimaat
- Circulaire economie
- Versnellen woningbouw

Door de overgang van de oude situatie waarin deze opgaven gedekt via reserves naar de nieuwe situatie waarin voor deze opgaven structurele jaarlijkse budgetten beschikbaar zijn in de begroting ontstaat een soort overgangssituatie. Immers, de reserves die in de voorgaande jaren zijn opgebouwd zijn niet in alle gevallen volledig besteed. Doordat de stortingen in reserves vaak hoger zijn geweest dan de uitgaven bevatten veel van de reserves voor bovengenoemde thema’s nog een positief saldo terwijl de opgave waarvoor de reserve is ingesteld inmiddels gedekt wordt vanuit de structurele begroting. In het overzicht op de volgende pagina is dit schematisch weergegeven.

Op basis van deze ontstane situatie is voor de invulling van de taakstelling op de reserves het ‘structureel komt in plaats van incidenteel’ principe gehanteerd. Hierbij geldt als uitgangspunt dat de reserves waarin middelen zitten voor activiteiten die binnen de nieuwe begroting gedekt worden vanuit de structurele budgetten worden ingezet voor de taakstelling. De voordelen van de invulling van de taakstelling via dit principe zijn:

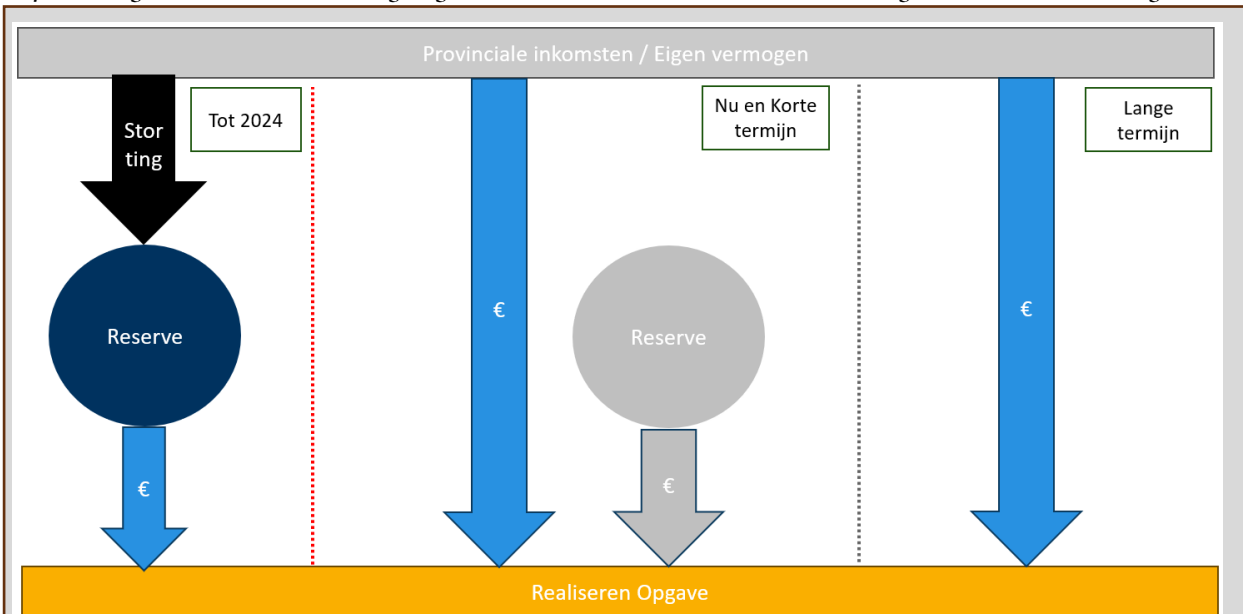
- Continuïteit in de realisatie van onze ambities
Voorgestelde invulling van de taakstelling heeft minimale consequenties op de realisatie van de opgaven. Dit komt doordat alle plannen/ambities waarvoor middelen die vrijvallen waren gereserveerd doorgang kunnen vinden dankzij de reeds beschikbare structurele dekking in de begroting hiervoor
- Betrouwbaar en uitvoerbaar
In alle gevallen zijn na de invulling van de taakstelling via dit principe nog steeds meer financiële middelen beschikbaar dan voor het coalitieakkoord ‘verbindend vooruit!’ en de begroting 2024. Daarmee wordt voorkomen dat door ombuigingen in de reserves aangegane verplichtingen of bestuurlijke toezeggingen niet nagekomen zouden kunnen.
- Stabiliteit in de beschikbaarheid van financiën
De voorgestelde invulling van de taakstelling voorziet in een stabiele structurele begroting. De omvang van de beschikbaar gestelde structurele budgetten zijn gebaseerd op de benodigde financiële middelen voor het realiseren van de provinciale ambities voor de bovengenoemde opgaven/activiteiten. Met de omzetting van dekking via de reserves naar volledige dekking vanuit een structureel begrotingsbudget ontstaat stabiliteit en zekerheid over de beschikbaarheid van financiële middelen voor de betreffende opgaven.

Afwikkeling aflopende reserves

Naast de invulling op basis van het ‘structureel komt in plaats van incidenteel’ principe is voor de invulling van de taakstelling bestemmingsreserves gekeken naar de aflopende reserves. Zo is eerder besloten dat het programma en de bijbehorende reserve ‘economisch herstel en duurzaamheid’ in 2023 wordt afgerond. Zie hiervoor ook de brief van GS aan PS over ‘Afronding Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds en afdoen motie Ml 87-2022’ (2143136). Daarnaast

zijn de laatste uitgaven vanuit de reserve landschap voorzien in 2024 waarna deze reserve wordt opgeheven en het restant ingezet kan worden ten behoeve van de taakstelling.

Afbeelding 4.1 - overzicht overgang van dekken via reserves naar dekking via structurele budgetten



Toelichting:

Situatie tot 2024:

Tot 2024 zijn steeds stortingen in de reserve gedaan (zwarte pijl). Afhankelijk van de voortgang van de uitvoering zijn ook onttrekkingen (lichtblauwe pijl) aan deze reserves gedaan om de kosten die gemaakt zijn voor het realiseren van de opgave te dekken. Doordat de onttrekkingen sinds het vormen van de reserve lager zijn dan de stortingen in de reserve heeft zich een saldo opgebouwd in de reserve.

Situatie nu en korte termijn:

Met ingang van 2024 is voor de opgaven een structureel bedrag beschikbaar gesteld in de begroting op basis van de ingeschatte benodigde financiën om de inzet van de provincie voor de betreffende opgave te kunnen bekostigen. Echter, voor deze opgave is naast het structurele budget ook nog het restant van de bestemmingsreserve vanuit voorgaande jaren beschikbaar. Hierdoor zouden er tijdelijk 2 dekkingsbronnen beschikbaar komen voor dezelfde opgave. Namelijk het structurele budget op de begroting (linker lichtblauwe pijl) en het restant van de reserve uit voorgaande jaren. Met de voorgestelde invulling van de taakstelling komt de dekking die nog uit het verleden beschikbaar is in de reserve te vervallen. Omdat het structurele bedrag is gebaseerd op wat er financieel nodig is om de inzet van de provincie voor de betreffende opgave te kunnen dekken is het behouden van de reserve niet noodzakelijk. Het bedrag in de reserve zou als een extra beschikbaar incidenteel budget kunnen worden behouden waarmee, gezien het tijdelijke karakter, alleen incidentele uitgaven gedekt kunnen worden.

Situatie Lange termijn:

Omdat de stortingen in de reserve zijn vervangen door een structureel budget in de begroting zullen de reserves op termijn leeg raken. Op de lange termijn is in de begroting alleen ruimte/dekking voor de structurele bedragen die voor de opgave zijn gerealiseerd. Indien er voor gekozen zou worden om de reserves nog tijdelijk in te zetten voor de opgaven betekent dit dus dat op de korte termijn een extra tijdelijke impuls vanuit de reserve, bovenop het structurele budget, gegeven kan worden aan de opgave maar dat de provincie daarna een versoering ten opzichte van de dan tijdelijke ontstane situatie zou moeten doorvoeren omdat het uitgavniveau waarbij ook de reserve wordt ingezet op de lange termijn niet houdbaar is.

4.3 Invulling taakstelling bestemmingsreserves

De in paragraaf 4.2 beschreven keuzes voor de invulling van de taakstelling bestemmingsreserves leidt tot de volgende inzet per reserve. Bij het bepalen van het in te zetten bedrag per reserve op basis van de principes zoals beschreven in paragraaf 4.2 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het eindsaldo van de reserve in 2023 op basis van de concept jaarrekening 2023.
- Verminderd met eventuele resultaatbestemming indien benodigd op basis van besluiten die reeds zijn genomen in de eerste begrotingswijziging 2024.
- Verminderd met het saldo van toevoegingen en uitnamen in 2024 die reeds zijn opgenomen in de begroting 2024 (na eerste wijziging) omdat hiermee reeds rekening is gehouden in het lopende begrotingsjaar.
- Voor alle reserves is een analyse gedaan of de resterende bedragen in deze reserve, bovenop de nieuwe beschikbaar gestelde structurele middelen, benodigd zijn voor het nakomen van verplichtingen of het realiseren van geplande activiteiten/maatregelen. Het bedrag dat uit deze analyse komt is in mindering gebracht op het in te zetten bedrag vanuit de reserve voor de taakstelling en blijft dus beschikbaar.

Dit leidt tot de volgende invulling van de taakstelling bestemmingsreserves:

Tabel 4.2 – Overzicht invulling taakstelling bestemmingsreserves (Bedragen x (€ 1 mln.)

| Naam reserve | Inzet bedrag t.b.v. taakstelling |
|--|----------------------------------|
| Reserve Energietransitie | 9,4 |
| Reserve Circulaire economie | 0,9 |
| Reserve Gezonde leefomgeving | 6,4 |
| Reserve Duurzame elektriciteit | 4,3 |
| Reserve Warmtetransitie | 0,8 |
| Reserve Waterrecreatie | 1,4 |
| Reserve Woonbeleid | 1,2 |
| Reserve Woningbouw | 3,2 |
| Reserve Landschap | 7,6 |
| Reserve Herstructurering bedrijventerreinen | 2,1 |
| Reserve economisch herstel en duurzaamheid | 0,9 |
| Subtotaal invulling taakstelling reserves | 38,2 |
| Aanvullende storting vanuit begrotingssaldo 2024 | 1,8 |
| Totaal beschikbaar bedrag t.b.v. storting reserve coalitieakkoord | 40 |

Omdat de taakstelling bestemmingsreserves in 2024 wordt geëffectueerd wordt dit voorstel financieel verwerkt in de tweede begrotingswijziging 2024.

4.4 Invulling structurele taakstelling

Toelichting invulling structurele taakstelling algemeen

Voor de invulling van de structurele taakstelling is gezocht naar een pakket aan financiële maatregelen dat doorgevoerd kan worden met een minimale impact op de realisatie van de bestaande ambities en plannen. Dit is mogelijk door de maatregelen te koppelen aan de gewijzigde dynamiek in de begroting waarbij we structurele opgaven uitsluitend dekken met structurele middelen en door kritisch te kijken waar bespaard kan worden in de uitvoering van activiteiten zonder dat de te bereiken doelstellingen hieronder hoeven te leiden.

De voorgestelde maatregelen zijn in te delen in drie verschillende categorieën:

1. Nadere uitwerking van het principe 'structureel komt in plaats van incidenteel'
2. Efficiënter en beter organiseren
3. Focus op de kerntaak

Voorstel besparingsmaatregelen

Hieronder worden per categorie de voorgestelde maatregel(en) toegelicht

Categorie 1: Nadere uitwerking van het principe 'structureel komt in plaats van incidenteel'

- *Maatregel 1.1 - Investerings in de uitbreiding en verbetering van provinciale infrastructuur structureel gedekt*
-

Iedere dag zijn mensen in Noord-Holland op weg naar hun bestemming. We vinden het belangrijk dat ook in de toekomst personen en goederen de bestemming veilig en op tijd bereiken en dat hierbij zo min mogelijk overlast is voor de omgeving. Wij investeren waar nodig in nieuwe infrastructuur en goede OV-voorzieningen. De uitgaven van deze investeringen programmeren we via het integraal meerjarenprogramma infrastructuur waarin naast het onderhoud en de vervanging van bestaande infrastructuur ook de ambities en de plannen voor het verbeteren en uitbreiden van infrastructuur zijn opgenomen. Voorbeelden zijn het ombouwen van een kruispunt naar een rotonde, het aanleggen van een nieuwe (parallel)weg of het aanleggen van een fietstunnel.

Op dit moment bestaan in de provinciale begroting twee financiële systemen voor de dekking van deze investeringen in de verbetering en uitbreiding van infrastructuur naast elkaar. Net als voor veel reserves, zoals beschreven in paragraaf 4.2, geldt voor investeringen in infrastructuur, dat in het verleden vaak incidentele middelen gespaard in de reserve voor het realiseren van deze investeringen. In de begroting 2024 is op basis van het coalitieakkoord een structureel en jaarlijks toenemend budget opgenomen voor investeringen in infrastructuur via de stelposten met investeringsruimte voor infa projecten. Hiermee kunnen de bestaande projecten uit het impi worden gedekt en nieuwe projecten worden toegevoegd aan het impi. In de meerjarenraming is ook rekening gehouden met een groeipad van deze budgetten zodat wanneer de bestaande budgetten volledig zijn uitgenut er jaarlijks steeds € 50 mln. aan nieuwe investeringsruimte beschikbaar is voor nieuwe uitbreidings- en verbeterprojecten.

Naast deze nieuwe structurele budgetten bestaat in de begroting ook nog het systeem waarin we sparen via de reserve 'ontwikkelen provinciale infrastructuur'. Omdat de structurele budgetten toereikend zijn voor de opgenomen projecten in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur en deze ook ruimte laten om nog nieuwe projecten toe te voegen aan de programmering kunnen de structurele stortingen in de reserve 'ontwikkelen provinciale infrastructuur' vervallen zonder dat de doelstellingen of plannen voor het verbeteren van de infrastructuur hiervoor hoeven te worden aangepast. Tevens draagt deze wijziging bij aan de overgang naar een eenduidige, transparante en zuivere financiële systematiek voor de dekking van infra-investeringen waarbij structurele toekomstige lasten volgend uit investeringen ook structureel gedekt zijn in de provinciale begroting. Op het moment dat positieve financiële ontwikkelingen meer structurele financiële ruimte bieden in onze begroting zullen wij een voorstel doen om dit structurele mobiliteitsbudget aan te vullen via een verruiming van de structurele stelpost voor investeringen in infrastructuur.

De reeds opgespaarde middelen in de reserve 'Ontwikkelen provinciale infrastructuur' vanuit het verleden blijven beschikbaar.

Categorie 2: Efficiënter en beter organiseren

- *Maatregel 2.1 - efficiënter organiseren beheer participatiefonds Duurzame economie Noord-Holland (PDENH)*
Eén van de provinciale instrumenten om Duurzame innovatie in de economie te ondersteunen is het participatiefonds Duurzame economie Noord-Holland. Het investeringsfonds PDENH gaat nu de beheerfase in. Er worden geen nieuwe investeringen meer gedaan maar de lopende investeringen moeten goed worden beheerd. Dat beheer wordt overgedragen aan de regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) InWEST. Beide ontwikkelingen samen leiden tot een geleidelijke vermindering van kosten.
- *Maatregel 2.2 - Advisering Ruimtelijke ontwikkelingen anders organiseren*
De ARO adviseert de provincie en de gemeenten over ruimtelijke kwaliteit van concrete plannen. Met de nieuwe taakverdeling die volgt uit de omgevingswet is dit laatste niet meer passend. De ARO wordt opgeheven. Voor adviezen voor de provincie zelf kan vertrouwd worden op de kennis die in de organisatie aanwezig is.

Het college kiest ervoor niet opnieuw een PARK te benomen. De PARK adviseerde de provincie over ruimtelijke ontwikkelingen die impact hebben op de leefomgeving. Ook voor deze adviesfunctie kan vertrouwd worden op de kennis die binnen de organisatie aanwezig is. In specifieke gevallen kan externe deskundigheid worden ingezet.

- *Maatregel 2.3 - Inzet metropolitane landschap MRA organiseren via het Provinciaal programma landelijk gebied.*
De provincie detachteert al vele jaren een medewerker voor het metropolitane landschap MRA. Met het opzetten van de gebiedsprocessen voor het PPLG waarin ook natuur, landschap en recreatie een plaats krijgen ontstaat een doublure. Deze inzet via een detachingsconstructie kan daarom worden afgebouwd.

Categorie 3 - Focus aanbrengen

- *Maatregel 3.1 - Focus aanbrengen in de inzet van het servicepunt duurzame energie*
De provincie heeft via het servicepunt Duurzame Energie gemeenten ondersteund in het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Inmiddels heeft het Rijk hiervoor grote bedragen uitgetrokken om wijken te verduurzamen. Dit blijkt een taai traject. Inmiddels is een fase aangebroken waarbij de inzet van de provincie via het servicepunt, die in de beginfase zeer nuttig is geweest, niet meer doorslaggevend is. Een besparing kan worden gerealiseerd door de focus van het servicepunt op andere onderdelen van de energietransitie te richten en te stoppen met de inzet vanuit de provincie via het servicepunt op het verduurzamen van de gebouwde omgeving.

Totaal effect besparingsmaatregelen

In tabel 4.3 hieronder zijn de financiële effecten van de hierboven beschreven besparingsmaatregelen opgenomen. In totaal leiden de voorgestelde maatregelen tot een structurele besparing van € 7,8 mln. in 2025. Dit bedrag is hoger dan de opgenomen taakstelling van € 3,5 mln. Hierdoor leiden de voorgestelde besparingen per saldo tot een positief effect op het begrotingssaldo van € 4,3 mln. in 2025.

Tabel 4.3 - Totaaloverzicht voorgestelde besparingen (Bedragen x € 1.000, -/- is een voordeel)

| # | Omschrijving besparing | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|----------|--|---------------|---------------|---------------|---------------|
| 1 | Categorie 1 - structureel vs. incidenteel | | | | |
| 1.1 | Sparen incidentele investering infrastructuur | -6.514 | -6.514 | -6.514 | -5.914 |
| 1.1a | Realisatie onderdoorgang N247 Broek in Waterland | 1.000 | 1.000 | 1.000 | 1.000 |
| 1.1b | Subsidieregeling kleine infrastructuur | 1.000 | 1.000 | 1.000 | 1.000 |
| 2 | Categorie 2 - Efficiënter en beter organiseren | | | | |
| 2.1 | Beheer participatiefonds Duurzame economie Noord-Holland (PDENH) | -344 | -429 | -630 | -754 |
| 2.2 | Advisering Ruimtelijke ontwikkelingen | -210 | -210 | -210 | -210 |
| 2.3 | Metropolitane landschap MRA | -100 | -100 | -100 | -100 |
| 3 | Categorie 3 - Focus aanbrengen | | | | |
| 3.1 | Energietransitie gebouwde omgeving | -500 | -500 | -500 | -500 |
| | Totaal besparing | -5.668 | -5.753 | -5.954 | -5.478 |
| | In te vullen taakstelling | 3.500 | 3.500 | 3.500 | 3.500 |
| | Saldo | -2.168 | -2.253 | -2.454 | -1.978 |

5. Geactualiseerde meerjarenraming 2025-2028

In deze kaderbrief actualiseren wij op basis van de thans bekende budgettaire ontwikkelingen het financieel kader 2025-2028. In de hierna volgende overzichten zullen wij het financieel kader onderverdelen in drie categorieën. Per categorie wordt toegelicht waar de mutatie betrekking op heeft. De drie categorieën gezamenlijk resulteren in het meerjarenbegrotingssaldo bij de kaderbrief 2021.

De indeling in categorieën is als volgt:

- Autonome ontwikkelingen en technische bijstellingen
- geïnventariseerde voorstellen kaderbrief 2025.
- In hoofdstuk zes zullen apart de voorstellen en wijzigingen opgenomen worden die voor het lopend jaar 2024 zijn voorzien. Het gaat hierbij om de mutaties die aan uw Staten zullen worden voorgelegd in de tweede begrotingswijziging. Wij informeren uw Staten via deze kaderbrief alvast over deze ontwikkelingen zodat u bij de besluitvorming over het meerjarig beeld ook kennis kunt nemen van de huidige verwachtingen met betrekking tot de begroting 2024.

5.1 Autonome ontwikkelingen en technische bijstellingen

In deze paragraaf zijn de bijstellingen naar aanleiding van de actualisatie van berekeningen op basis van bestaand eerder door PS geaccordeerd beleid of autonome ontwikkelingen waar de provincie geen invloed op heeft, zoals het provinciefonds opgenomen.

Tabel 5.1 - Overzicht autonome ontwikkelingen en technische bijstellingen
(Bedragen x € 1 miljoen, -/- is een voordeel)

| Re gel | Financieel kader | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|-----------|--|-------------|--------------|--------------|--------------|
| A | Saldo begroting 2024 | 0,3 | 0,4 | 1,7 | 14,3 |
| B.1 | Provinciefonds verwerking septembercirculaire 2023 | -2,9 | -1,3 | -5,2 | -8,5 |
| B.2 | Bijstelling provinciefonds i.v.m. verhuizing Leaseplan en autonome groei wagenpark | 11,6 | 14,7 | 17,8 | 21,0 |
| B.3 | Voorjaarsnota 2024: extra accres provinciefonds | 0,5 | -4,0 | -4,1 | -4,2 |
| C.1 | Opcenten motorrijtuigenbelasting (effect Leaseplan en 2% autonome groei) | -6,6 | -6,7 | -6,8 | -7,0 |
| C.2 | Voorjaarsnota 2024: Extra opbrengst opcenten als gevolg van einde (gedeeltelijke) vrijstelling voor MRB elektrische auto's en PHEV's | -6,7 | -32,5 | -32,5 | -32,5 |
| D | Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen | 3,0 | 3,2 | 3,7 | 4,2 |
| E | Dividendopbrengsten | -0,4 | -0,4 | -0,2 | -0,2 |
| F | Leges | -0,4 | -0,4 | -0,5 | -0,6 |
| G. | Renteresultaat | 0,8 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| H | Areaaluitbreiding | -0,5 | -1,2 | -0,4 | -0,2 |
| I. | Doorwerking besluiten Eerste begrotingswijziging 2024 | 0,6 | 0,6 | 0,6 | 0,5 |
| | <i>Subtotaal technische bijstellingen</i> | <i>-1,0</i> | <i>-28,0</i> | <i>-27,6</i> | <i>-27,5</i> |
| | Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen | -0,7 | -27,6 | -25,9 | -13,2 |

A. Vigerende meerjarenraming 2024

Het startpunt voor het financieel kader 2025-2028 is het saldo van de meerjarenraming in de vastgestelde begroting 2024 inclusief de mutaties zoals door de uw Staten zijn vastgesteld bij de Eerste begrotingswijziging 2024.

B.1. Provinciefonds o.b.v. septembercirculaire 2023

De raming van het provinciefonds is bijgesteld op basis van de septembercirculaire 2023. De stijging van het provinciefonds wordt veroorzaakt door een toename van de accresen in alle jaren.

In de Startnota 2022 van het kabinet Rutte IV zijn twee belangrijke wijzigingen in de indexering van de algemene uitkering van het provinciefonds toegelicht. Ten eerste is destijds in het Coalitieakkoord besloten dat het provinciefonds (en gemeentefonds) vanaf 2026 niet langer via de normeringssystematiek (samen trap-op, trap-af) geïndexeerd worden. Daarmee vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven. Het gereserveerde accres vanaf 2026 wordt wel bijgesteld als gevolg van de jaarlijkse loon- en prijsontwikkeling zoals deze door het CPB wordt geraamd. Ten tweede is besloten dat tot en met 2025 het accres op basis van bestaande koppeling aan de rijksuitgaven wordt berekend.

In de Voorjaarsnota 2023 is besloten om het provinciefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De indexatie wordt gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. Dit zorgt voor minder schommeling in de uitkering van het provinciefonds. De indexatie voor inflatie (= prijsdeel) vindt plaats op basis de loon- en prijsontwikkeling zoals deze door het CPB wordt geraamd. De loon- en prijsontwikkeling wordt bijgesteld met een gecombineerde index op basis van CPB-indices voor de sector overheid, de prijsontwikkeling materiele overheidsconsumptie (IMOC) en de prijsontwikkeling bruto overheidsinvesteringen (IBOI). Dit op basis van een verdeling van 60/20/20.

Onderdeel B.1 in de hierboven opgenomen tabel is dus als volgt opgebouwd:

- t/m 2025: Het accres is berekend op basis van de huidige normeringssystematiek (samen trap-op, trap-af met het Rijk);
- 2026: Dit is het Ravijnjaar. In dit jaar is het volumeaccres vastgezet maar is wel gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkeling. Dit is gedaan op de wijze zoals die hierboven is beschreven;
- 2027 en verder: indexatie heeft plaatsgevonden op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. Het volumedeel is berekend op het 8-jaars historisch gemiddelde (t-9 t/m t-2) van de ontwikkeling van het bbp. De indexatie voor inflatie is bepaald op de wijze zoals hierboven is beschreven.

B.2 Bijstelling provinciefonds in verband met de verhuizing van Leaseplan en de gehanteerde autonome groei van het wagenpark

Voor de verdeling van de middelen uit het Provinciefonds over de provincies wordt een verdeelmodel gehanteerd. Dit model bevat zogenaamde verdeelmaatstaven zoals het aantal inwoners, kilometers oeverlengte, aandeel binnenwater enzovoort. Aan iedere verdeelmaatstaf hangt een bedrag. Het totaal aantal inwoners, oeverlengte, aandeel binnenwater enzovoort bepaalt dan uiteindelijk de hoogte van de Provinciefondsuitkering per provincie.

Eén van die maatstaven is de belastingcapaciteit van de provincie. De maatstaf belastingcapaciteit is in die zin bijzonder dat deze een voor Noord-Holland negatieve invloed heeft op de uitkering.

Hoe hoger de belastingcapaciteit van een provincie, hoe lager de Provinciefondsuitkering. De gedachte daarbij is dat Provinciefondsuitkering aanvullend is op datgene wat een provincie (bij gelijke belastingdruk) aan eigen inkomsten ontvangt.

Bovenstaande betekent dat als de belastingcapaciteit van een provincie zich in een jaar verbetert ten opzichte van de andere provincies, dit een negatief effect heeft voor de provinciefondsuitkering van die provincie.

Medio 2023 heeft Leaseplan zijn wagenpark verhuisd van de provincie Flevoland naar de provincie Noord-Holland. Dat heeft een verhoging van de belastingcapaciteit tot gevolg voor de provincie Noord-Holland (en een verlaging voor Flevoland). De verhoogde potentiële belastingcapaciteit zorgt voor een hogere korting op het provinciefonds voor de provincie Noord-Holland.

Daarnaast is in het Coalitieakkoord 2023-2027 'Verbindend vooruit!' afgesproken om rekening te houden met een jaarlijkse autonome groei van 2% van de belastingcapaciteit en daarmee de opbrengst per geheven opcent. Ook deze autonome groei zorgt voor een toename van de belastingcapaciteit en dus voor een hogere aftrek in het provinciefonds voor Noord-Holland. Beide effecten zorgen voor de lagere opbrengst uit het provinciefonds zoals die is opgenomen op regel B.2.

B.3. Voorjaarsnota Rijk: extra accres in het provinciefonds

Onder onderdeel B.1 van deze kaderbrief is beschreven hoe de accessen op basis van de septembercirculaire 2023 zijn verwerkt in deze kaderbrief. Tijdens het schrijven van deze kaderbrief is de voorjaarsnota 2024 vervroegd verschenen. Hierin wordt voorgesteld om de indexering op basis van het bbp naar voren te halen. Zoals onder B.1. is beschreven zou dat oorspronkelijk vanaf 2027 gebeuren. In de Voorjaarsnota wordt voorgesteld om dat vanaf 2024 in te voeren.

Daarnaast wordt in de voorjaarsnota voorgesteld om de opschalingskorting van totaal €40 miljoen te schrappen.

Het effect van het naar voren halen van de bbp-systematiek en het schrappen van de opschalingskorting voor Noord-Holland is opgenomen op regel B.3.

C.1. Opcenten motorrijtuigenbelasting

De raming voor de opbrengst opcenten voor 2024 bedraagt € 275,6 miljoen. Dit is gebaseerd op de theoretische belastingopbrengst, zoals wij die in januari 2024 van de belastingdienst hebben ontvangen. De toename van de opbrengst wordt vooral veroorzaakt door de verhuizing van Leaseplan in 2023 en in mindere mate door de gehanteerde autonome groei van 2% (hier was al rekening mee gehouden in de begroting 2024 en deze 2% autonome groei zat dus al in de vergelijkende cijfers).

C.2. Voorjaarsnota Rijk: Extra opbrengst opcenten als gevolg einde (gedeeltelijke) vrijstelling van MRB voor elektrische auto's en PHEV's

Uit de Voorjaarsnota 2024 blijkt dat het Rijk vanaf 2025 hybride auto's (PHEV's) voor 100% wil meenemen in de belastingheffing (op dit moment krijgen deze auto's nog een korting van 50%). Voor elektrische auto's geldt vanaf 2026 dat deze een korting krijgen van 30% op het tarief van de motorrijtuigenbelasting. Op dit moment zijn elektrische auto's nog volledig vrijgesteld. De

korting van 30% loopt van 2026 tot en met 2030. Daarna zullen ook de elektrische auto's voor 100% meegenomen worden in de belastingheffing.

In het oorspronkelijk gepresenteerde plan zouden elektrische auto's vanaf 2026 voor 100% meegenomen worden. Omdat provincies met het aangepaste plan in de jaren 2026 tot en met 2030 inkomsten derven (als gevolg van de korting van 30%), is in de Voorjaarsnota aangegeven dat het Rijk voor de jaren 2026 tot en met 2030 de gedeerde inkomsten voor de provincies gaat compenseren.

Op regel C.2 is het effect van bovenstaande opgenomen.

D. Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen

Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen, wordt door de provincie indexering toegepast. De benodigde indexering wordt opgenomen in de stelpost indexering. Elk jaar wordt deze post bij de Kadefbrief geactualiseerd op basis van de meest recente rentepercentages en op basis van de te indexeren budgetten. Voor de herberekening van deze stelpost zijn de volgende begrotingsposten meegenomen:

- de Onderhoudsbudgetten voor infrastructuur
- De capaciteitskosten, de materiële overheadkosten
- de omgevingsdiensten en de recreatieschappen
- de openbaar vervoer concessies
- de fractievergoedingen
- de provinciale bijdrage aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- prijsindexatie voor verbeter en uitbreidingsinvesteringen IMPI;
- Bibliotheek indexering
- indexering op de decentralisatie-uitkering Erfgoed

De extra kosten die deze indexeringen met zich meebrengen zijn opgenomen op deze regel D.

E. Dividenden

De verwachte opbrengst van het dividend wordt in alle jaren naar boven bijgesteld. In 2025 en 2026 gaat dat om €400.000. De verklaring hiervoor is hoger verwacht dividend van Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (€200.000) en hoger dividend van Life Sciences Fund (€200.000). Voor de jaren daarna bedraagt de verwachte extra opbrengst €200.000. Dit wordt verklaard door hoger verwacht dividend van BNG.

F. Leges

De raming voor de verwachte leges opbrengsten is geactualiseerd. Per saldo levert dat de mutaties op zoals die zijn opgenomen op regel F.

G. Renteresultaat

Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de verwachte rentebaten en de verwachte rentelasten. De verwachte rentebaten bestaan uit de opbrengsten van de verstrekte langlopende leningen aan gemeenten, deelnemingen en overige partijen. De verwachte rentebaten zijn niet gewijzigd ten opzichte van de raming bij de Begroting 2024.

De rentelasten zijn geactualiseerd op basis van de huidige liquiditeitsbehoefte. De rentelasten

betreft de lasten die betrekking hebben op het aantrekken van vreemd vermogen. In 2025 verwacht de provincie Noord-Holland €794.000 aan hogere rentelasten. Dit wordt veroorzaakt door het stijgen van de rente.

H. Areaaluitbreiding

Bij nieuw areaal worden, conform de hiervoor opgestelde kaders, de budgetten voor het onderhouden van het areaal bijgesteld. Met elke toename van het areaal zullen de onderhoudslasten van de provincie dus toenemen. Indien er minder areaal bijkomt dan voorheen was begroot dan wordt het budget naar beneden bijgesteld. Deze mutaties zijn op deze regel in de Kaderbrief opgenomen.

I. Doorwerking besluiten Eerste begrotingswijziging 2024

Het gaat hierbij om de meerjarige effecten van de besluiten die in de Eerste begrotingswijziging zijn genomen. Het betreffen de volgende bijstellingen:

- In de Eerste begrotingswijziging 2024 zijn de budgetten voor 2024 opgehoogd om te kunnen voldoen aan de bijdragen aan het IPO en BIJ12 op basis van de IPO/BIJ12 begroting voor 2024. Dit zijn structurele verhogingen en daarom worden deze bedragen vanaf 2025 structureel doorgetrokken.
- In de Eerste begrotingswijziging is het budget voor de agenda weerbaarheid en met € 100.000 verhoogd. In de begroting 2024 is ervan uitgegaan dat het budget voor de Agenda Weerbaarheid met € 100.000 kon worden verlaagd omdat hiervoor vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken vier keer € 100.000 voor beschikbaar gesteld is. Deze ontvangen middelen betreffen echter een additionele uitkering op basis van een bestuurlijke afspraak die specifiek ten goede moet komen van weerbaarheidsactiviteiten in kleine gemeenten. Voor de reguliere Weerbaarheidsagenda is na deze wijziging weer structureel € 150.000 beschikbaar vanuit de eigen provinciale middelen.

5.2 Inhoudelijke voorstellen

Hieronder zal een onderbouwing gegeven worden van de inhoudelijke voorstellen bij de kaderbrief 2025. De voorgelegde inhoudelijke voorstellen betreffen bijstellingen die vanuit het bestaande provinciaal beleid als onvermijdelijk en onafwendbaar kunnen worden beschouwd. Daarnaast is het effect van de voorgestelde invulling van de taakstelling, zoals beschreven in hoofdstuk 4, op het meerjarig saldo in dit overzicht verwerkt.

Tabel 5.2 - Overzicht inhoudelijke voorstellen (Bedragen x € 1 miljoen, -/- is een voordeel)

| Re gel | Omschrijving | Progra mma | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|-----------|---|-----------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| | Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen | | -0,7 | -27,6 | -25,9 | -13,2 |
| J. | Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (NSP-GLB) | 6 | 1,5 | 2,0 | 2,0 | - |
| K. | Vervanging en onderhoud zwemwaterborden | 4 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,15 |
| L. | Oplossen tekort (agrarisch) natuurbeheer | 5 | 0,8 | 4,2 | 4,5 | 4,7 |
| M. | OV: Structurele financiering OV- studentenkaart | 4 | -2,5 | -2,5 | -2,5 | 2,8 |
| N. | Verkeersveiligheid | 4 | 1,1 | 1,3 | 1,5 | 1,7 |
| O. | Biodiversiteit langs provinciale infrastructuur | 4 | 0,5 | - | - | - |
| P. | Tata Steel | 2 | 0,5 | - | - | - |
| Q. | Opnemen post Onvoorzien | 7 | 2,0 | 6,5 | 6,5 | 6,5 |
| | <i>Subtotaal inhoudelijke voorstellen</i> | | <i>4,0</i> | <i>11,6</i> | <i>12,1</i> | <i>15,9</i> |
| | Saldo na inhoudelijke voorstellen Kaderbrief 2025 | | 3,3 | -16,0 | -13,8 | 2,7 |
| R. | Besparingsmaatregelen structurele taakstelling | 2,3,4, 5 & 6 | -2,2 | -2,3 | -2,5 | -2,0 |
| | Saldo na invulling taakstelling Kaderbrief 2025 | | 1,1 | -18,3 | -16,3 | 0,7 |
| S. | Vervallen kasschuif algemene reserve | 7 | -16,6 | 1,7 | 14,8 | - |
| | Totaal saldo kaderbrief 2025 | | -15,5 | -16,6 | -1,5 | 0,7 |

J. Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (NSP-GLB)

Rijk en provincies voeren sinds het jaar 2000 gezamenlijk het programma uit voor de besteding van Europese landbouwfondsen die beschikbaar komen voor het Gemeenschappelijk

Landbouwbeleid (GLB). Tot en met 2022 worden de subsidies verstrekt onder de naam POP (Plattelandsontwikkelingsprogramma). In 2023 is het nieuwe programma 2023-2027 voor het GLB onder de naam: Nationaal Strategisch Plan GLB (NSP-GLB) gestart. Europa stelt als verplichting dat deze fondsen worden gefinancierd. Daarnaast zijn provincies ook verantwoordelijk voor de uitvoering en de kosten die daar (voor hun aandeel) aan verbonden zijn. In de kaderbrief en begroting 2022 is hiervoor een budget van € 9,5 miljoen opgenomen. In april 2023 hebben wij de budgetbrief NSP-GLB ontvangen waarin de beschikbare Europese middelen (€ 24,6 miljoen) en benodigde cofinanciering voor Noord-Holland zijn opgenomen. De totale benodigde cofinanciering voor het NSP 2023-2027 bedraagt € 14 miljoen (excl. uitvoeringskosten). De uitvoeringskosten voor de gehele programma periode hebben wij geraamd op € 3,6 miljoen. Dit is een inschatting gebaseerd op de huidige uitvoeringskosten van het POP3 en het POP3+ (2015-2025). Bij het eerder gereserveerde budget is er rekening gehouden met het beschikbaar komen van middelen uit het transitiefonds NPLG. Via de koplopersprojecten is een aanvraag gedaan om te voorzien in de benodigde cofinanciering, of deze middelen beschikbaar komen is zeer onzeker. De reeds beschikbare middelen zijn niet afdoende om de cofinanciering en uitvoeringskosten te dekken. Om de bestaande afspraken en het beleid met betrekking tot het NSP-GLB uit te kunnen voeren is daarom voorgestelde extra budget benodigd.

K. Vervanging en onderhoud zwemwaterborden

Het geven van informatie over de aangewezen zwemplekken is een wettelijke provinciale taak. De huidige zwemwaterborden zijn aan het einde van hun levensduur en in sommige gevallen verdwenen. Het betreft 365 zwemwaterborden. De gevraagde financiële middelen betreffen de kapitaallasten die voortvloeien uit een vervangingsinvestering van € 1 mln. (afschrijving over 10 jaar) om over de periode 2024 t/m 2027 alle zwemwaterborden te vervangen en de geraamde onderhoudskosten van € 50.000 extra per jaar. Door deze kapitaallasten nu structureel in de begroting op te nemen is de instandhouding en ook de toekomstige vervangingsinvesteringen van deze borden structureel geregeld in de provinciale begroting.

L. Oplossen tekort (agrarisch) natuurbeheer

Het realiseren en in stand houden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een verantwoordelijkheid van de provincie. Het overgrote deel van het NNN (93 %) betreft bestaande natuurgebieden. Om deze gerealiseerde bestaande en nog te realiseren natuurgebieden in goede staat te houden, is goed natuurbeheer onmisbaar. Ook waardevolle agrarische gebieden buiten het NNN worden beheerd, bijvoorbeeld voor weidevogels. Deze beheertaak is per definitie langlopend en brengt structurele kosten met zich mee, net zoals dat voor wegen het geval is.

De kosten voor het natuurbeheer (Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer, SVNL) en agrarisch natuurbeheer (subsidie Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer, ANLb) stijgen door inflatie en kostenstijging. Deze zijn de afgelopen jaren opgevangen binnen de begroting maar door de forse inflatie en het aflopen van een aantal langer lopende regelingen is dit niet langer mogelijk en is een bijstelling van de begroting nodig. Bovendien groeit de omvang van het NNN als gevolg van de coalitieafpraak om het NNN af te ronden, en daarmee groeien ook de beheerkosten in de komende jaren.

De kosten worden gedekt door een eigen bijdrage en de vaste bijdrage vanuit het Rijk. Hoewel de meerjarige kosten in de jaarlijkse Natuurbeheerplannen inzichtelijk zijn gemaakt (die dus stijgen als gevolg van inflatie en afronding NNN), zijn tot nu toe de benodigde budgetten hier niet op aangepast. Hierdoor ontstaat er met ingang van 2025 een structureel beheertekort. Bij de vaststelling van het Natuurbeheerplan 2024 d.d. 17 oktober 2023 hebben GS besloten om de tekorten voor de jaren 2025 en verder aan uw Staten voor te leggen bij de Kaderbrief 2025.

Mogelijke financiering door LNV voor de tariefstijging van SVNL en ANLb en financiering vanuit het Transitiefonds Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) zouden een deel van het tekort kunnen dekken, maar deze zijn zodanig onzeker dat hier nu niet mee gerekend is. Binnen IPO-

verband en waar mogelijk rechtstreeks blijven wij ons bij het Rijk sterk maken voor vergoeding van de extra kosten. Indien er in de loop van tijd daadwerkelijk Rijksmiddelen worden toegekend, dan zullen wij dit verwerken in de eerstvolgende begroting of wijziging daarvan.

M. OV: financiering Ov-studentenkaart

Bij de vorige kaderbrief en de begroting 2024 is het beschikbare bedrag in de begroting voor de concessies openbaar vervoer verhoogd met € 4,9 mln. Deze verhoging is gebaseerd op de op dat moment beschikbare informatie over achterblijvende reizigersopbrengsten (€ 2,5 mln.) en het teruglopende gebruik van de studenten OV-kaart (€ 2,4 mln.) en de daarbij behorende bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan de vervoerders.

Op basis van de op dit moment beschikbare informatie vindt hierop een nadere bijstelling plaats. We verwachten dat de achterblijvende reizigersopbrengsten worden gecompenseerd door de motie Bikker. De provincie ontvangt op basis van dit besluit jaarlijks een vergoeding van ongeveer € 7,7 mln. Hiervan is ongeveer € 4,1 mln. bedoeld om de vervoerder te compenseren voor het jaarlijks structureel niet doorvoeren van de tariefstijging van ruim 11% vanaf 2023. Ongeveer € 3,6 mln. is structureel jaarlijks beschikbaar voor het in standhouden van het openbaar vervoer in landelijk gebied. Door het beschikbaar komen van compensatie vanuit het Rijk kan de € 2,5 mln. die vanuit de kaderbrief 2024 beschikbaar is gesteld als compensatie voor de achterblijvende reizigersopbrengsten vanuit de eigen provinciale middelen komen te vervallen.

Een andere nieuwe ontwikkeling is dat naast de driejaarlijkse wijziging van de bijdrage van OCW voor de Ov-studentenkaart vanaf 2025, er ook een negatieve ontwikkeling vanuit de geplande herverdeling vanaf 2028 van de gelden van de SOV-kaart (Studenten OV-kaart) door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aan de orde is. Regio's met groei zullen een hogere bijdrage ontvangen. Andere regio's zullen een lagere bijdrage ontvangen. In de regio Haarlem/IJmond (onderdeel van de nieuwe concessie Noord West Noord-Holland) zal de bijdrage structureel teruglopen met € 5,3 miljoen per jaar. Om deze teruglopende bijdrage voor de SOV op te vangen zal vanaf 2028, naast de € 2,4 mln. vanuit de vorige kaderbrief die structureel nodig is vanaf 2025 voor alle concessies, ook nog eens structureel € 5,3 mln. nodig zijn voor de teruggang van de SOV-bijdrage voor Haarlem-IJmond. Dit betreft dus een structurele verhoging van het budget voor de Openbaar Vervoer concessies met € 7,7 mln. vanaf 2028 om de basis op orde te houden.

Per saldo leiden bovenstaande 2 wijzigingen tot de volgende financiële bijstelling van de begroting voor de openbaar vervoer concessies

Tabel 5.3 – Specificatie bijstellingen OV- financiering OV studentenkaart
(Bedragen x € 1 miljoen, -/- is een voordeel)

| | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------|
| Compensatie achterblijvende reizigersaantallen vanuit het Rijk (Motie Bikker) | -2,5 V | -2,5 V | -2,5V | -2,5 V | -2,5 V |
| Nadelig Effect herverdeling van de SOV gelden door het Ministerie van OCW | - | - | - | - | 5,3 N |
| Totaal | -2,5 V | -2,5 V | -2,5 V | -2,5 V | 2,8 N |

Zonder dit aanvullend budget neemt, door de teruggang in de SOV bijdrage, het voorzieningenniveau vanaf 2028, in met name de regio Haarlem/IJmond, met ruim 10% af. Daarmee zou (deels) niet meer worden voldaan aan de wettelijke taak die de provincie heeft op het gebied van OV, namelijk het bieden van goed openbaar vervoer en voorkomen van vervoerarmoede. In grote delen van de provincie zitten we met het OV al op een minimum. Voor

de concessie Haarlem/IJmond geldt dit bijvoorbeeld op bepaalde plekken in de regio IJmond, maar ook in dorpen als Vogelenzang en Spaarndam waar uurdiensten worden gereden. Nog minder OV betekent dat OV verdwijnt. Daarnaast gaat dit in tegen de noodzakelijk mobiliteitstransitie, waarbij automobilisten verleid worden om meer gebruik te maken van het openbaar vervoer en daarmee congestie te verminderen en leefbaarheid te vergroten. Tevens is kwalitatief OV noodzakelijk voor het ontsluiten van nieuwe woongebieden. De gevraagde bijstelling voor het jaar 2028 wordt reeds in deze kaderbrief 2025 meegenomen omdat in dit jaar al gestart wordt met de aanbesteding van het openbaar vervoer vanaf 2028 van de ov-concessie NoordWest Noord-Holland.

N. Verkeersveiligheid

Sinds de invoering van de gebundelde doeluitkering (BDU) in 1998 heeft de provincie Noord-Holland een uitvoeringsregeling voor gemeenten en waterschappen voor verbetering van de verkeersveiligheid op de lokale infrastructuur. De BDU is vanaf 1 januari 2016 overgeheveld naar het Provinciefonds. Daarbij is het besluit genomen dat de provincie het BDU-deel binnen het Provinciefonds zal blijven inzetten voor het verbeteren van het verkeer en vervoer in de regio. Het ging destijds om een bedrag van ca. € 13,1 miljoen per jaar voor subsidie verkeersveiligheidsprojecten en € 900.000 voor subsidie verkeerseducatie (totaal € 14 miljoen). Het beschikbare bedrag is sinds 2016 niet meer geïndexeerd. Vanaf 2020 is dit bedrag verlaagd naar € 9,8 miljoen en vanaf 2025 is een verdere verlaging naar € 8,9 miljoen begroot.

Deze verlaging van het budget is tegengesteld aan de regionale opgave voor verkeersveiligheid, die de laatste jaren juist is toegenomen. Door o.a. een stijging in het aantal inwoners en de vergrijzing, zijn de ongevals cijfers de laatste jaren sterk gestegen. Het aantal ernstig gewonden was in de periode 2018-2021 8% hoger dan in de periode 2014-2017. Bij gelijkblijvend beleid is de verwachting dat het aantal ernstig verkeersgewonden in Noord-Holland zich de komende decennia verdubbeld naar circa 1.900 à 2.100 per jaar in 2040. Dit zet de provinciale ambitie om het aantal verkeersslachtoffers te laten dalen onder druk.

Eén van de redenen voor de verlaging van het beschikbare subsidiebedrag vanaf 2020 was dat het subsidieplafond in de periode t/m 2019 regelmatig niet werd gehaald. Inmiddels is er sprake van een overvraging van het subsidiebudget door gemeenten. In 2023 zijn ca. 15 projecten om die reden geweigerd. Hierdoor worden helaas kansen gemist om de verkeersveiligheid in Noord-Holland te verbeteren.

Het voorstel is om het effectief beschikbare budget voor verkeersveiligheidssubsidies op peil te houden en met ingang van 2025 mee te laten groeien met de inflatie.

O. Biodiversiteit langs provinciale infrastructuur

In 2020 hebben uw Staten besloten om € 2 mln. beschikbaar te stellen voor het bevorderen van biodiversiteit langs provinciale infrastructuur, € 500.000 per jaar over de jaren 2020-2023. In 2024 is eveneens € 500.000 beschikbaar gesteld. Wij stellen u voor om ter afronding van de proeffase, over 2025 nogmaals een budget van € 500.000 op te nemen.

In de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen van dit najaar zal een beleidsvoorstel over biodiversiteit worden opgenomen. Wij verwachten in de eerste helft van 2025 de resultaten van het onderzoek naar de effectiviteit van de genomen maatregelen. Op basis van deze uitkomsten zullen wij u via de Kaderbrief 2026, adviseren over het al of niet structureel voortzetten van de maatregelen.

P. Tata Steel

Voor het programma Tata Steel is in 2025 een budget nodig van € 525.000 voor onderzoek, monitoring, een “Omgevingsoverleg” tussen bewoners, Tata Steel en overheden en voor reguliere programmakosten (juridisch advies, opmaak etc.). Het geactualiseerde programma Tata Steel 2024-2030 is op 16 januari 2024 door GS vastgesteld. Een belangrijk onderdeel van dit programma is door monitoring en onderzoek meer inzicht krijgen in de uitstoot van Tata Steel en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de IJmond. Hiermee willen we onder andere onderzoeken of de aanwezigheid van stoffen in de omgeving van Tata Steel daadwerkelijk aantoonbaar afneemt. Het grootste deel van het gevraagde budget is bedoeld voor onderzoek en monitoring, namelijk voor:

- Een depositieonderzoek (samenstelling van grofstof) in de omgeving van Tata Steel
- Voortzetting analyse van grofstofmonitoring in de omgeving (meerjarig hoeveelheid grofstof in kaart brengen)
- “Metalenmonitor”: Een analysemethode om het luchtmeetnet in de IJmond gericht in te zetten om uitstootbronnen van zware metalen op te sporen
- Een terugkerende enquête onder bewoners om o.a. ervaren hinder van stof, geur en geluid te monitoren.

Daarnaast is budget nodig voor het (mede) begeleiden van een Omgevingsoverleg tussen bewoners, Tata Steel en de overheden. Een belangrijk eerste doel is om naar elkaar te luisteren en in dialoog te gaan. Gezien de maatschappelijke discussie vereist dit een goede voorbereiding en een gedegen organisatie. Afsproken is dat de IJmond gemeenten het voortouw nemen in de organisatie en dat de kosten worden gedeeld.

Voor 2024 is er budget, we stellen nu voor dit budget ook in 2025 beschikbaar te stellen. Dat doen we nu op basis van het geactualiseerde programma Tata Steel. Het dossier Tata Steel kent veel dynamiek en verschillende manieren van onderzoek en monitoring zijn in beweging. Het is daardoor niet goed mogelijk al voor 2026 en daarna de kosten goed in te schatten. We komen daarom jaarlijks bij de Kaderbrief terug op de uitgaven die we verwachten.

Q. Onvoorzien

Zoals hiervoor in hoofdstuk 2 en hoofdstuk voor is beschreven, heeft de provincie te maken met een aantal onzekerheden die van invloed kunnen zijn op de robuustheid van de financiën op dit moment en in de toekomstige jaren. Voorbeelden hiervan zijn:

- De onzekerheid rondom de formatie van een nieuw kabinet en hiermee samenhangend de besluitvorming in de tweede kamer over de maatregelen in de voorjaarsnota en de ontwikkeling van de rijksuitkeringen vanuit de transitiefondsen klimaat en landelijk gebied
- De onzekerheid over de effecten van de invoering van een nieuw verdeelmodel provinciefonds
- De aanscherpingen van wettelijke eisen op het gebied van cybersecurity en data
- Mogelijke financiële effecten die voortvloeien uit de besluitvorming over de actualisatie van de nota infrastructurele kapitaalgoederen
- Financiële onzekerheid als gevolg van aflopende contracten met onze energieleveranciers

Op dit moment is in de begroting van de provincie, naast de risico reservering via de algemene reserve, geen rekening gehouden met onvoorziene tegenvallers. Bovenstaande onzekerheden die een structureel effect kunnen hebben op de provinciale financiën zijn voor ons aanleiding om een post onvoorzien in de begroting op te nemen. Met de voorgestelde post onvoorzien bouwen we een structurele buffer voor onvoorziene tegenvallers in binnen de begroting van circa 1% van de structurele begrotingsomvang.

R. Besparingsmaatregelen op basis van structurele taakstelling

Dit betreft het financieel effect van de besparingsmaatregelen die zijn voorgesteld ter invulling van de opgenomen taakstelling in de begroting 2024. Zie voor een nadere toelichting en specificatie hiervan hoofdstuk '4.4 Invulling structurele taakstelling'

S. Vervallen kasschuif algemene reserve

In de begroting 2024 is in de meerjarenraming op basis van de financiële afspraken in het coalitieakkoord een kasschuif via de algemene reserve opgenomen. Via deze zogenoemde kasschuif zou het positieve saldo in 2025 worden opgespaard voor de tekorten op de begroting in 2026 en 2027. Deze maatregel was in lijn met het advies vanuit het Rijk in de 'contourennota financieringssysteem medeoverheden' om de verbeterde financiële positie in de jaren tot en met 2025 te gebruiken om een financiële buffer op te bouwen ter verlichting van de periode vanaf 2026. Concreet zou via deze kasschuif het voorziene positieve saldo over 2025 van € 16,5 mln. ingezet worden ter dekking van de tekorten in de ravijnjaren 2026 (€ 1,7 mln.) en 2027 (€ 14,8 mln.).

Door de voorgestelde Rijksmaatregelen met betrekking tot de financieringssysteem medeoverheden is de situatie in deze kaderbrief veranderd ten opzichte van de ramingen bij de begroting 2024. Binnen dit geactualiseerde financieel kader is de maatregel, die destijds nodig was om de begroting voor de jaren 2026 en 2027 sluitend te maken, heroverwogen. Voorgestelde wordt om de kasschuif via de algemene reserve te laten vervallen.

6. Tweede begrotingswijziging 2024

Zoals in hoofdstuk 5 is aangegeven zal onderscheid gemaakt worden tussen de meerjarenraming (2025 tot en met 2028) en voorstellen voor het lopende jaar. In dit hoofdstuk worden de voorziene mutaties voor het lopend jaar 2024 vermeld. De toelichtingen van de mutaties zijn verwerkt in hoofdstuk 5.

Tabel 6.1 - Overzicht effecten op begroting 2024 (Bedragen x € 1 miljoen, -/- is een voordeel)

| Regel | Technische bijstellingen | Programma | 2024 |
|-----------|--|-----------|--------------|
| A. | Saldo na Eerste begrotingswijziging 2024 | - | -3,1 |
| B.2 | Extra correctie provinciefonds ivm verhuizing Leaseplan en gehanteerde autonome groei van 2% | 7 | 8,7 |
| B.3 | Voorjaarsnota 2024: extra accres provinciefonds | 7 | -5,9 |
| C.1 | Opcenten motorrijtuigenbelasting (effect Leaseplan en 2% autonome groei) | 7 | -6,4 |
| D. | Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen | 7 | 5,3 |
| E. | Dividendopbrengsten | 7 | -11,4 |
| G. | Renteresultaat | 7 | 3,0 |
| H. | Areaaluitbreiding | 4 | -0,1 |
| M | OV: Structurele financiering OV-studentenkaart | 4 | -2,5 |
| T. | Financiële correctie regionale economie | 6 | 0,25 |
| | Subtotaal technische bijstellingen | | -6,5 |
| | Saldo 2024 na technische en inhoudelijke bijstellingen kaderbrief | | -12,2 |
| | Invulling taakstelling | | |
| U | Saldo invulling structurele taakstelling 2024 | | 0,5 |
| V. | Saldo invulling taakstelling reserves 2024 | | 1,8 |
| | Saldo 2024 na verwerking bijstellingen Kaderbrief | | -9,9 |

Voor een nadere toelichting per regel verwijzen wij naar de toelichtingen in hoofdstuk 5. Voor de regels E, G, T, U en V is een aparte toelichting hieronder opgenomen omdat de verklaring nieuw is of afwijkt van hetgeen in hoofdstuk 5 is toegelicht.

E. Dividendopbrengsten

In 2024 wordt een hoger dividend van €11,4 miljoen verwacht. Dit wordt met name veroorzaakt door een hoger dividend van Alliander als gevolg van de verkoop van dochterbedrijf Kenter. Dit levert een extra dividend van €10,8 miljoen op. Het restant van € 600.000 wordt verklaard door BNG, Life Sciences Fund en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON).

G. Renteresultaat

Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de verwachte rentebaten en de verwachte rentelasten.

De verwachte rentebaten bestaan uit de opbrengsten van de verstrekte langlopende leningen aan gemeenten, deelnemingen en overige partijen. De verwachte rentebaten zijn niet gewijzigd ten opzichte van de raming bij de Begroting 2024.

De rentelasten zijn geactualiseerd op basis van de huidige liquiditeitsbehoefte. De rentelasten betreft de lasten die betrekking hebben op het aantrekken van vreemd vermogen. In 2024 verwacht de provincie Noord-Holland €3 miljoen aan hogere rentelasten. Dit wordt veroorzaakt door het stijgen van de rente en een hogere omvang van het aan te trekken vreemd vermogen.

T. Financiële correctie regionale economie

Bij de continuering van de taakstelling op de post 'regionale economie' is er in de begroting 2024 ten onrechte vanuit gegaan dat deze direct in 2024 zou kunnen worden toegepast. Het blijkt echter dat de taakstelling vanuit het vorige coalitieakkoord op deze begrotingspost een doorloop had tot en met 2024. Dit betekent dat voor 2024 deze reeds verwerkte verlaging van het budget niet mogelijk is. Dit wordt via deze bijstelling gecorrigeerd.

U. Saldo invulling structurele taakstelling 2024

In hoofdstuk 4 van deze kaderbrief is een uitgebreide toelichting opgenomen over de wijze waarop de structurele taakstelling wordt ingevuld. De opgenomen taakstelling bedroeg € 0,5 mln. in 2024 en € 3,5 mln. structureel vanaf 2025. Het voorstel is om de taakstelling in te vullen vanaf 2025. Het niet invullen van de taakstelling in 2024 leidt tot een nadelige bijstelling van het saldo 2024 met € 0,5 mln..

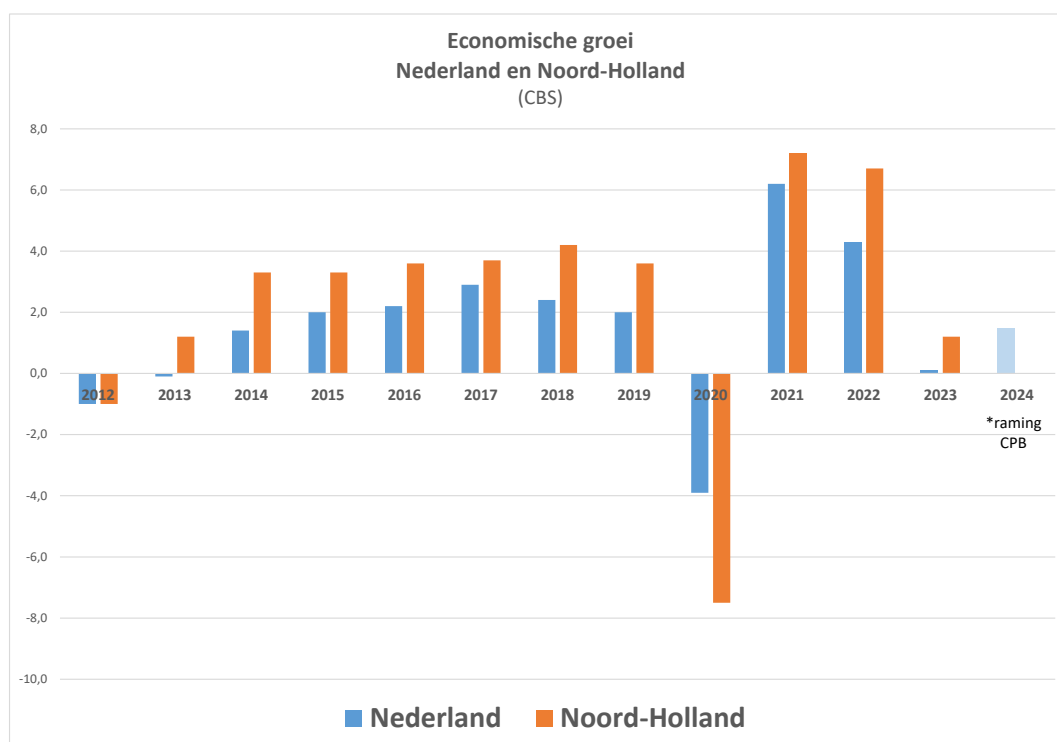
V. Saldo taakstelling reserves 2024

In hoofdstuk 4 van deze kaderbrief is een uitgebreide toelichting opgenomen over de wijze waarop de taakstellende doorlichting van de bestemmingsreserves van € 40 mln. is ingevuld. Via het structureel komt in plaats van incidenteel principe kan € 38,2 mln. worden vrijgespeeld vanuit de reserves. Het voorstel is om de nog benodigde € 1,8 mln. te dekken vanuit het voordelig begrotingssaldo 2024.

Bijlage 1 : Macro economische ontwikkelingen

Na twee jaren van bovengemiddelde groei van de Nederlandse economie als gevolg van het herstel uit de coronapandemie waarin de economie een forse terugslag kreeg, heeft 2023 vooral stagnatie laten zien. De Nederlandse economie groeide in 2023 met 0,1%. De eerste drie maanden was er sprake van een lichte (technische) recessie, omdat de kwartaal op kwartaal cijfers een lichte krimp lieten zien. In het vierde kwartaal klom de economie uit de recessie met een kleine groei van 0,3%. Achterblijvende productie en investeringen door bedrijven en teruglopende inkomsten uit export waren de belangrijkste onderdelen van de economie die bijgedragen hebben aan de stagnatie. Zo is de productie van de Nederlandse industrie met 4,7% gedaald in 2023 (CBS). Groei van consumptie van huishoudens heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het herstel in het vierde kwartaal. Economen zien naast geopolitieke spanningen, vooral de inflatie als belangrijkste achterliggende oorzaak van de stagnatie van 2023.

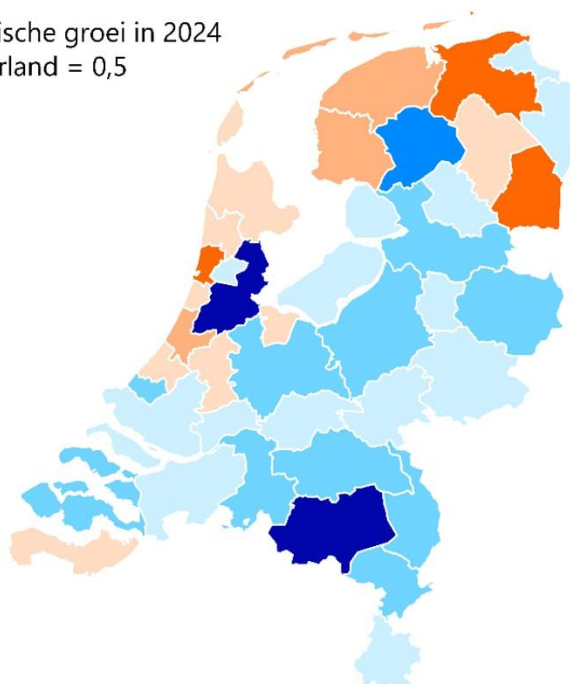
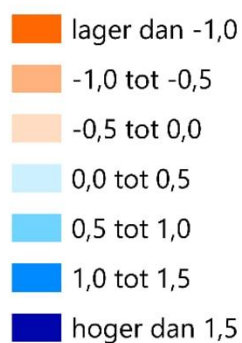
De Noord-Hollandse economie is in 2023 met 1,2% gegroeid. De provincies Noord-Holland en Noord-Brabant (1,1% groei) waren daarmee de uitzondering in Nederland. Voor Noord-Holland is het vooral het zuidelijk deel van onze provincie dat door economische structuurvoordelen als de hoog opgeleide arbeidsmarkt, de aanwezigheid van Amsterdam en Schiphol en het grote cluster van zakelijke en financiële en ICT dienstverlening structureel hogere economische groei laat zien dan andere delen van Nederland. Voor Noord-Brabant is vooral de 'Brainport' regio rondom Eindhoven en Veldhoven met de sterke clustering van hightech en industrie die de regio sneller doet groeien dan andere regio's. De totale omvang van de Noord-Hollandse economie bedroeg in 2022³ € 203,8 miljard tegen € 185,2 miljard in 2021.



³ BBP tegen marktprijzen (CBS). Meest actuele (en voorlopige) cijfers van het CBS. Het CBS publiceert regionale cijfers altijd een jaar of later na de nationale cijfers.

De regionale verschillen in economische groei zijn goed te zien in onderstaande figuur van Raboresearch, waarin de prognoses van de Rabobank voor de regionale economie van 2024 worden getoond. Deze prognose is gebaseerd op verwachtingen hoe sectoren zich zullen ontwikkelen. Hierin zien we dat de regio's rondom Amsterdam en Eindhoven er duidelijk bovenuit steken met de hoogste groeiverwachting. De verwachtingen voor de economie van de IJmond zijn echter minder gunstig. Dit heeft te maken met de ontwikkelingen rondom de industrie waarvan deze regio sterk afhankelijk is.

Verwachte economische groei in 2024
in procenten, Nederland = 0,5

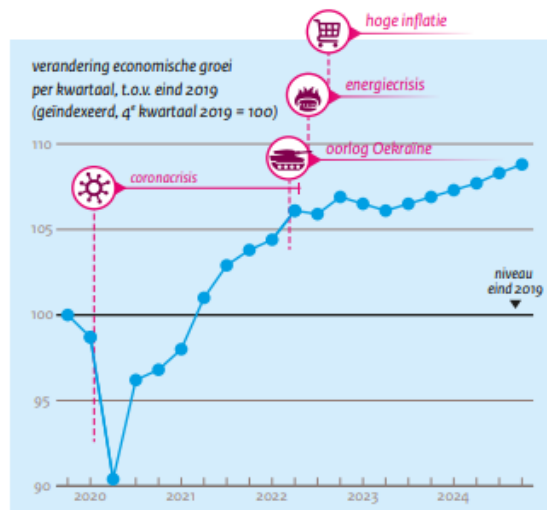
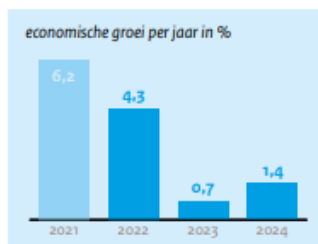


Vooruitzichten

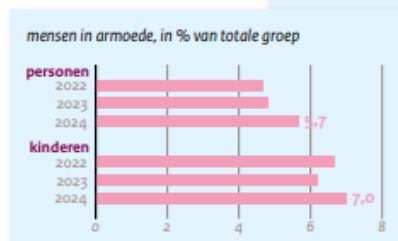
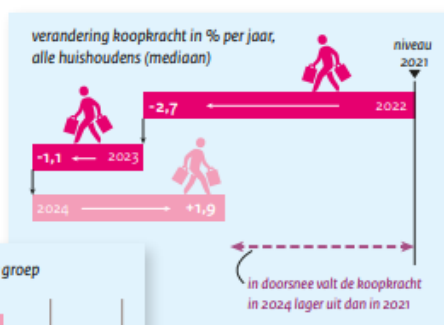
Het CPB (Centraal Plan Bureau) verwacht in haar Macro Economische Verkenningen 2024 dat de economie in 2024 met 1,5% zal groeien. Er wordt geen prognose voor 2025 gegeven. Deze gematigde groei komt vooral door de verwachting dat overheidsbestedingen zullen aantrekken o.a. als gevolg van hogere defensie-uitgaven. De bestedingen van huishoudens zullen nauwelijks stijgen omdat tegen inkomensondersteunende maatregelen ook lastenverzwaringen staan waardoor de koopkracht ongeveer gelijk blijft. Daarnaast zijn er zorgen over het overheidstekort. De inflatie bedraagt in 2024 3,8% naar verwachting. De werkloosheid stijgt van 3,6% in 2023 naar 4,0% in 2024. Zie ook onderstaande infographic van het CPB.

Armoede en overheidstekort stijgen

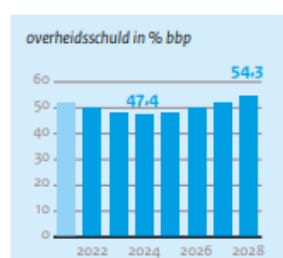
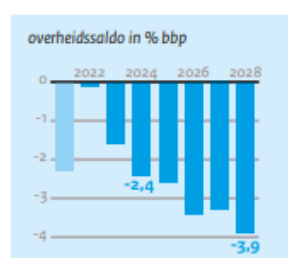
De economische groei valt nu terug, maar Nederland bleek de afgelopen jaren veerkrachtig bij meerdere grote schokken. In 2024 herstelt ook de koopkracht weer. Het overheidstekort daarentegen dreigt snel op te lopen



Inflatie is en blijft hoog, maar een krappe arbeidsmarkt, hogere lonen en steun van de overheid beperken de koopkrachtklap. In 2024 raken meer mensen in armoede wanneer tijdelijke maatregelen aflopen



Na 2024 neemt het overheidstekort toe door extra uitgaven en de gestegen rente. Ook de overheidsschuld loopt op



Deze raming kijkt ook naar de middellange termijn en vormt de basis waarop het CPB verkiezingsprogramma's doorrekent. Zie: cpb.nl/verkiezingen-2023

Onze koopkrachtcijfers laten zien welk effect overheidsbeleid in doorsnee heeft op huishoudens. Persoonlijke veranderingen zoals scheiden, een nieuwe baan of een kind krijgen hebben een groter effect op de koopkracht van individuen

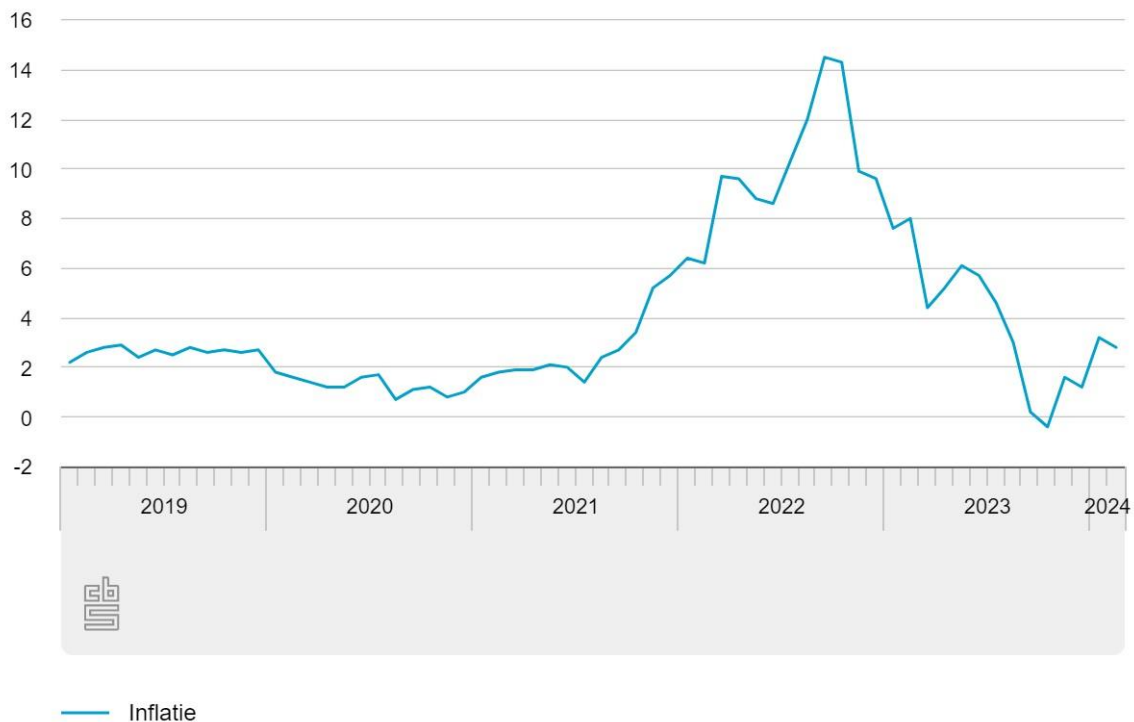


Inflatie

In september 2022 steeg de inflatie (CPI, consumentenprijzenindex) naar een piek van 14,5%, een niveau dat sinds de jaren '70 van de vorige eeuw niet meer was voorgekomen. In 2023 zagen we de inflatie sterk teruglopen. In oktober 2023 bereikte de CPI zelfs even een negatief niveau (-0,4%). Inmiddels (maart 2024) is de inflatie weer iets opgelopen naar 2,8%. Het CPB voorziet voor 2024 een gemiddelde inflatie van 3,8%. In 2022 was in de CPI de component van energieprijzen grotendeels verantwoordelijk voor de prijsstijgingen. De energieprijzen stegen hard vooral als gevolg van de oorlog in Oekraïne en het stoppen van de gastoevoer uit Rusland. De hoge energieprijzen werkten door in de prijzen van energie-intensieve producten, zoals vele voedselproducten. En ook in producten waarbij veel transport gemoeid is. Het effect van hoge energieprijzen op de CPI is inmiddels genormaliseerd. Niettemin blijft er een prijs-sprong van energie, goederen en diensten bestaan. De verwachting is niet dat het prijsniveau zal terugkeren naar het niveau van 2021, ook gegeven de compensatie die plaatsvindt via hogere lonen. De inflatie heeft niet alleen een nadelig effect op de koopkracht van burgers, maar ook een merkbaar effect op de prijzen van goederen en diensten die de provincie via haar aanbestedingen afneemt, zoals de aanleg en onderhoud van wegen en kunstwerken.

Inflatie

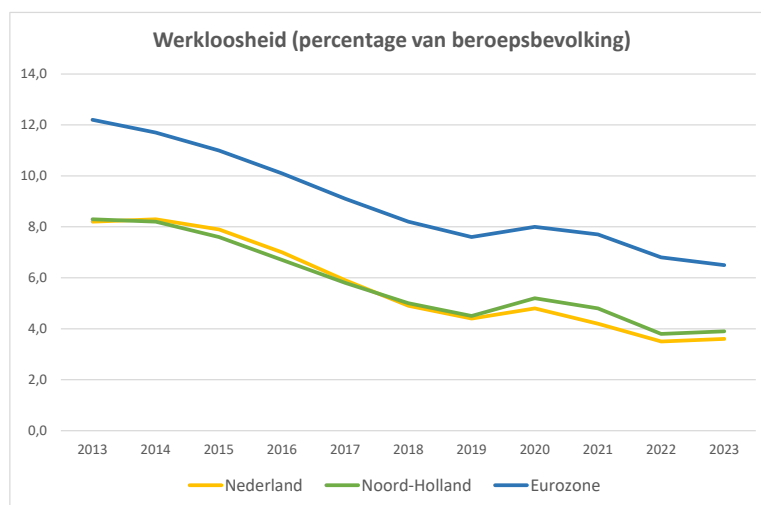
% verandering van de CPI t.o.v een jaar eerder



Arbeidsmarkt

Werkloosheid

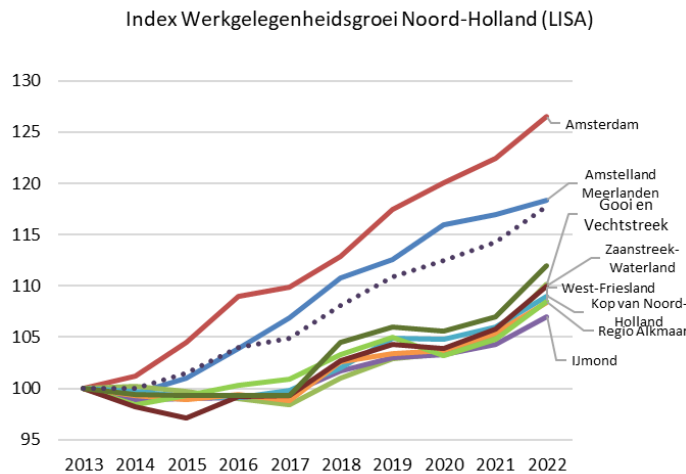
In 2023 waren er 67.000 werklozen in Noord-Holland. Dat is 3,9% van de beroepsbevolking, die in Noord-Holland in totaal 1,714 miljoen mensen bevat. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2022 (64.000 werklozen, 3,8%). De werkloosheid is hoger dan het Nederlands gemiddelde (3,6%). Het CBS ziet een werkloosheid van 5% als gezonde 'frictiewerkloosheid' voor voldoende schuifruimte in een dynamische arbeidsmarkt. Beneden die frictiewerkloosheid lopen spanningen in de arbeidsmarkt nog meer op en worden vacatures moeilijker vervuld. Het algemene beeld is dat de werkloosheid sinds 2013-2014, waar sprake was van 8% werkloosheid, een forse daling heeft laten zien, resulterend in tekorten op de arbeidsmarkt. Die hoge werkloosheid van 10 jaar geleden was het gevolg van de recessie door de financiële crisis van 2009 (zie figuur).



Arbeidsmarkt - werkgelegenheid en vacatures

In 2022 had Noord-Holland 410.090 bedrijfsvestigingen, een forse stijging van 5,9% ten opzichte van 2021. Het aantal vestigingen op basis van LISA cijfers neemt al jarenlang harder toe dan de werkgelegenheid door de sterke groei van zelfstandige ondernemers. Noord-Holland heeft daarmee het grootste aantal bedrijfsvestigingen in Nederland en loopt met dit groeitempo ook verder uit op andere provincies.

Het aantal banen in Noord-Holland is gestegen van 1,41 miljoen in 2021 naar 1,46 miljoen banen (3,1%) in 2022. De regio's Gooi en Vechtstreek (4,8%) en Zuid-Kennemerland (4,7%) groeiden het hardst (LISA, 2022). IJmond, Kop van Noord-Holland en regio Almar (2,6% -2,8%) kennen een werkgelegenheidsgroei in en iets lager tempo. De banengroei in Amstelland Meerlanden is door corona-effecten en de impact op de vervoer en reissector met 1,3% het laagst. Deze regio loopt daarbij in cijfers nog achter op de verwachtingen van sterk herstel in 2024 (zie boven). Het aantal banen van eenmanszaken in Noord-Holland (248.000) kent in 2022 de meest groei van het type bedrijven. Het aantal banen in het grootbedrijf (meer dan 250 banen) en kleinbedrijf (10-49 banen) is echter in absolute zin groter met respectievelijk bijna 377.000 en 307.000 banen.



Openstaande vacatures - en met name moeilijk te vervullen vacatures (die langer dan een half jaar openstaan) - zijn een belangrijke indicatie voor een mogelijke mismatch op de arbeidsmarkt. De spanning op de arbeidsmarkt is het hoogste in ICT beroepen, technische beroepen en transport en logistiek en transport beroepen in de provincie Noord-Holland. In zorg en welzijn beroepen is de arbeidsmarkt ook zeer krap (UVW op werk.nl, 4e kwartaal 2023).



Ontwikkeling brede welvaart Noord-Holland

De nadruk in dit hoofdstuk ligt vanwege de directe relatie tussen de economie en de provinciale financiën op de macro economische ontwikkelingen. Voor de ontwikkeling van de brede welvaart in Noord-Holland verwijzen wij naar [de Brede Basismonitor Noord-Holland](#). Deze monitor wordt jaarlijks geactualiseerd. Naast materiële welvaart (economische groei) monitoren we hierbij ook zaken als gezondheid, onderwijs, sociale cohesie, bereikbaarheid, ruimte en wonen, natuur en klimaat.

Deze brede-welvaartbenadering past bij de ambitie van de provincie om de balans tussen economische groei en leefbaarheid te versterken. De Brede Basismonitor functioneert als een trendmonitor en is geen beleidsmonitor. Het signaleert ontwikkelingen om deze eventueel te agenderen. Het doel is om de grotere beleidsvraagstukken in een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken.